

UNIVERZITA JANA AMOSE KOMENSKÉHO PRAHA

BAKALÁŘSKÉ KOMBINOVANÉ STUDIUM

2012–2015

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

Irena Havlíčková

**Odkaz Přemysla Pittra a zajištění péče o děti vyžadující
speciální přístup v MŠ Milíčův dům**

Praha 2015

Vedoucí bakalářské práce: Doc. PaedDr. Eva Šotolová, Ph.D.

JAN AMOS KOMENSKY UNIVERSITY PRAGUE

BACHELOR COMBINED STUDIES

2012-2015

BACHELOR THESIS

Irena Havlíčková

The Legacy of Přemysl Pitter and the Provision of Care of
Children in Need of a Special Treatment in Milíč's House
Nursery School

Prague 2015

The Bachelor Thesis Work Supervisor:

Doc. PaedDr. Eva Šotolová, Ph.D.

Prohlášení

Prohlašuji, že předložená bakalářská práce je mým původním autorským dílem, které jsem vypracovala samostatně. Veškerou literaturu a další zdroje, z nichž jsem při zpracování čerpala, v práci řádně cituji a jsou uvedeny v seznamu použitých zdrojů.

Souhlasím s prezenčním zpřístupněním své práce v univerzitní knihovně.

V Praze dne 11. 3. 2015

Irena Havlíčková

Poděkování

Chtěla bych poděkovat Doc.PaedDr. Evě Šotolové, Ph. D. za odborné vedení práce, za vstřícnost a čas, který věnovala průběžným konzultacím.

Dále bych chtěla poděkovat PhDr. Lence Lajskové, správce Archivu Přemysla Pittra a Olgy Fierzové za vstřícnost a pomoc při získání informací a podkladů.

Anotace

Bakalářská práce se věnuje odkazu Přemysla Pittra, který byl významnou, avšak opomíjenou osobností 20. století. Tento člověk pomohl v době války mnoha dětem (židovským i německým) nalézt své rodiny a znovu objevit v jejich nitru víru v člověka a lidskou společnost.

V první části je představen život a pedagogické působení tohoto významného myslitele a křesťana. Dále jsou zde zmíněni jeho spolupracovníci, kteří se podíleli nejen na budování Milíčova domu a na výchovné činnosti v tomto zařízení, ale i na záchraně bezmocných a nevinných dětí během „akce zámky“.

Druhá část se zabývá historií a současností Milíčova domu, ve které je dnes mateřská škola pro děti vyžadující speciální přístup.

Klíčová slova

Děti, integrace, mateřská škola, Milíčův dům, Olga Fierzová, Přemysl Pitter, rodina.

Annotation

This bachelor thesis is focusing on the legacy of Přemysl Pitter, who was an important, but frequently forgotten person of the 20th century. This man has helped to many children (both Jewish and German) to find their families and discover again their faith in humanity and in the human society in their hearts in the time of war.

In the first part, there is described the life and pedagogic work of this important thinker and Christian. Furthermore, there are shown his co-operators, who were taking part not only in building-up of the Milíč's House, but on the childcare in this institution and on saving of inefficacious and innocent children during the "Castles Mission" as well.

The second part is dealing with the history and the present times of the Milíč's House, where is currently a nursery school for children in need of a special treatment.

Key words

Family, children, integration, Milíč's House, nursery school, Olga Fierzová, Přemysl Pitter.

OBSAH

ÚVOD.....	8
1 PŘEMYSL PITTER - ZAKLADATEL MILÍČOVA DOMU NA PRAŽSKÉM ŽIŽKOVĚ.....	10
1.1 Životní osudy Přemysla Pittra (21. 6. 1895 - 15. 2. 1976).....	10
1.2 Přemysl Pitter - vychovatel a zakladatel Milíčova domu na pražském Žižkově....	14
1.3 Pedagogická práce Přemysla Pittra.....	16
1.4 Ocenění činnosti Přemysla Pittra.....	21
2 MEDAILONY PITTRVÝCH SPOLUPRACOVNÍKŮ.....	23
2.1 Spolupracovníci.....	23
2.2 Olga Fierzová (1900 - 1990).....	24
2.3 Pedagogická činnost Olgy Fierzové v Milíčově domě.....	26
2.4 Ferdinand Krch (1881 - 1973).....	29
2.5 Pedagogické úsilí Ferdinanda Krcha.....	31
3 HISTORIE MILÍČOVA DOMU.....	34
3.1 Historie Milíčova domu.....	34
4 SOUČASNOST MILÍČŮV DŮM.....	38
4.1 Současnost Milíčův dům a program mateřské školy.....	38
4.2 Péče o děti vyžadující speciální přístup.....	39
4.3 Vzdělávací obsah - přehled integrovaných bloků.....	41
4.4 Zaostřeno na rodinu.....	43
ZÁVĚR.....	45
SEZNAM POUŽITÝCH ZDROJŮ.....	48
SEZNAM ZKRATEK.....	52
SEZNAM PŘÍLOH.....	53

ÚVOD

Bakalářská práce se zabývá charakteristikou a rozbohem náplně práce v zařízení pro děti vyžadující speciální péči, která naplňuje odkaz Přemysla Pittra. Tento dodnes bohužel stále opomíjený humanista a pedagog stál vždy na straně těch nejpotřebnějších a nejohroženějších – hlavně dětí. Péčí o ně zasvětil celý život.

V širším slova smyslu byla dle P. Pittra (Pitter, 1996) cílem jeho výchovné a sociální činnosti náprava společnosti, která dle jeho představ korespondovala s individuální výchovou dítěte a s láskyplnou rodinnou péčí. Výchova dítěte byla podle něj základem všeho. Bude-li výchova dítěte dobrá, bude dobrý i dospělý člověk a v důsledku toho celá společnost. Pro děti ze znevýhodněného prostředí představovala tuto možnost právě péče v Milíčově domě, zařízení pro mimoškolní výchovu dětí, který v roce 1933 na pražském Žižkově založil P. Pitter se svými spolupracovníky z dobrovolných příspěvků. Nabízelo se zde smysluplné trávení volného času sice pro děti zdravé, ale přece jen poznamenané mravním rozkladem poválečné společnosti, sociální nejistotou a krizí rodinného zázemí: „*Milíčův dům přitahoval stále více žižkovských dětí, a tak musel být zaveden seznam čekatelů, protože zvláště za špatného počasí je útulek nemohl všechny pojmout. Jedna z dobrovolných pomocnic, sociální pracovnice, navštěvovala rodiny dětí a vybírala ty, které potřebovaly pomoc nejvíce, a to bez ohledu na politickou orientaci či vyznání jejich rodičů.*“ (Pitter, 1996, s.138.)

Prostředí v Milíčově domě bylo vždy naplněno duchem solidarity, to se plně projevilo během péče o děti německých emigrantů i o děti z pronásledovaných židovských rodin. Provoz Milíčova domu jako útulku byl po únoru 1948 komunistickou mocí omezován a po nějaké době násilně ukončen (Tamtéž). Dětem slouží i v současné době, od roku 1976 zde sídlí mateřská škola. Do dětských kolektivů jsou zde integrovány děti vyžadující speciální péči.

S odkazem P. Pittra je spojena i řada dalších zařízení, které poskytují ambulantní a terénní služby rodinám s dětmi v obtížné životní situaci. Jsou to např. Azylový dům Přemysla Pittra, Praha 6; Církevní ZŠ a MŠ Přemysla Pittra v Ostravě; nízkoprahová komunitní centra pro děti a mládež, provozované Diakonií Českobratrské církve evangelické – středisko Milíčův dům v Jaroměři a středisko v Rokycanech.

Cílem bakalářské práce je zprostředkovat vývoj a úspěchy práce s dětmi vyžadujícími speciální péči v Mateřské škole (MŠ) Milíčovův dům, která dále rozvíjí odkaz P. Pittra při své každodenní činnosti s dětmi.

První část bude představovat především historické a biografické údaje, umožňující porozumět životním hodnotám P. Pittra a základnímu kontextu jeho života. Neméně důležité je i rozkrytí motivace pro práci s dětským kolektivem i individualitami u spolupracovníků P. Pittra.

Druhá část bude zaměřena na běžnou práci s dětmi vyžadujícími speciální přístup v MŠ Milíčovův dům. Současné zařízení, hlásící se k odkazu P. Pittra, se stejně jako on před více než půl stoletím věnuje dětem opomíjeným většinovou společností. Snaží se o jejich integraci do společnosti, rozvíjí u dětí toleranci, empatii, úctu a lásku. To vše činí pomocí láskyplného a nezaujatého přístupu k dítěti.

P. Pitter sám takto hovoří o „pedagogickém zázraku“: *„Člověk musí za svou ideou cele osobně stát, se vši důsledností, klidem a samozřejmostí – to působí i na největší odpůrce. Lidé musí jak u kazatele, tak i u vychovatele cítit, že celou svou bytostí prožívá to, co říká, že to nemá naučené.“* (Rajmonová, 1996, s.21-25.)

1 PŘEMYSL PITTER – ZAKLADATEL MILÍČOVA DOMU NA PRAŽSKÉM ŽIŽKOVĚ

1.1 Životní osudy Přemysla Pittra (21. 6. 1895 – 15. 2. 1976)

P. Pitter je významnou a zajímavou postavou v našich dějinách. Bohužel je stále tento humanista, pedagog, pacifista, spisovatel, redaktor a kazatel více znám v zahraničí, než v naší vlasti. Celý svůj život zasvětil práci pro druhé, snažil se vždy o konkrétní a adresnou pomoc, hlavně dětem. Pamětníci jej popisují jako charismatickou osobnost se smyslem pro humor, s velkou láskou ke zvířatům. Jedno z bývalých tzv. „milíčovských dětí“ takto na P. Pittra vzpomíná: *„Byl to skutečně výjimečný člověk, jaký se nerodí každý den a zaslouží si nejen velký obdiv, ale i uznání za svůj tak plodný a bohatý život. Všechny děti z Milíčova domu na něj vzpomínají s neutuchající láskou a obdivem. Jistě by z nás měl radost a určitě by poděkoval Olze Havlové, která rovněž navštěvovala Milíčův dům a která také pokračovala v jeho díle.“* (Šíma, 1996, s. 165)

Narodil se 21. června 1895 v Praze na Smíchově. Vyučil se typografem, aby mohl v budoucnu převzít otcův tiskařský závod. Publicista Pavel Kosatík popisuje, jak byla rodinná atmosféra poznamenána úmrtím několika Přemyslových sourozenců (Kosatík, 2009). Sám malý Přemysl v útlém dětství vyrůstal na venkově u své tety, neboť se matka zřejmě bála na synka citově vázat. *„Neměl přežít. Doma tomu nevěřili. Všech šest starších sourozenců, tři chlapci a tři děvčata, postupně zemřelo, ještě než se narodil; nejstarší, desetiletá Žofie na spálu devět měsíců před jeho narozením.“* (Kosatík, 2009, s.1)

Patnáctiletého Pittra těžce zasáhlo úmrtí jeho matky Žofie, v roce 1913 zemřel i otec Karel Pitter. Vyrovnat se s náhle vzniklou nelehkou životní situací bylo pro mladého muže více než těžké. Ani podnikání se mu nedařilo, rodinný závod zkrachoval.

Po vypuknutí první světové války se P. Pitter přihlásil do rakousko-uherské armády jako dobrovolník, z jeho strany to byla spíše touha uniknout před problémy, než projev válečného nadšení. Na frontě zjistil, že není bytostně schopen přijmout brutalitu zabíjení. Za odmítnutí střelby na protivníka byl odsouzen k trestu smrti, naštěstí jakoby zázrakem unikl. Hrůzy války ho silně ovlivnily, stal se hluboce věřícím křesťanem a odpůrcem jakéhokoliv násilí. Smysl svého života viděl v praktickém křesťanství (Kosatík, 2009).

Po válce krátce působil v sociálním odboru ministerstva národní obrany, také studoval dva semestry na Husově bohoslovecké fakultě jako mimořádný posluchač. Celá 20. léta 20. století byla v Pittrově životě naplněna řadou pestrých aktivit. Ve svém vlastním životopise P. Pitter (Pitter, 1996) nadšeně popisuje, jak se začal plně věnovat výchovné činnosti, veřejně přednášel na různá aktuální dobová témata na Staroměstském náměstí, v kostele sv. Mikuláše, v Obecním domě i na venkově. Byl činný také v mnoha organizacích a pacifistických hnutích, v roce 1920 založil *Nový Jeruzalém* - hnutí pro duchovní a společenskou obnovu a v roce 1922 stavební bytové družstvo *Milíčův dům*. P. Pitter takto vylíčil svůj rozhled po světě (Tamtéž): byl členem Ligy pro lidská práva, předsedou mírového výboru a členem Akademické YMCA, jednatelem české pobočky Hnutí pro mezinárodní smír, působil v Internacionále odpůrců války. V roce 1927 vzniklo v Praze Hnutí pro křesťanský komunismus a Pitter se stal jeho tajemníkem. Byl aktivní v Lize na ochranu zvířat, ve své autobiografii zajímavě zachytil, jak se stal vegetariánem (Tamtéž). Vystupoval též proti požívání alkoholu a proti kouření. Ve 20. a 30. letech 20. století se též věnoval publikační činnosti - vydal řadu článků a statí v různých časopisech i samostatné brožury. Se spisovatelkou Pavlou Moudrou (1861 - 1940), vydával od roku 1924 časopis „*Sbratření*“.

Kromě této rozsáhlé činnosti bylo cílem jeho snažení co nejvíce pomáhat i konkrétně, proto se začal věnovat chudým dětem. Nejprve pořádal pro děti ze Žižkova besídky v zahradním sále restaurace Na výšince, ale pronajaté prostory nebyly pro tento účel příliš vhodné. Díky příspěvkům příznivců a sponzorů získal pro své záměry nový prostor: v roce 1933 byl otevřen pro děti na Žižkově tzv. Milíčův dům, který se stal příkladem mimoškolní práce s dětmi (Tamtéž). V pedagogické a sociální činnosti Přemyslu Pittrovi nezištně pomáhala řada spolupracovníků, jako byli například **Ferdinand Krch**, Anna Pohorská, manželé Rottovi. Především to však byla Švýcarka **Olga Fierzová**, jeho celoživotní spolupracovnice, se kterou se seznámil v roce 1926 na mezinárodní konferenci Hnutí pro mezinárodní smír v Oberammergau. Olga žila trvale v Československu, naučila se dokonale česky. P. Pitter byl také žákem a spolupracovníkem myslitele a filozofa prof. *Emanuela Rádl*a.

P. Pitter byl hrdý na to, že činnost Milíčova domu byla založena na principech dobrovolnictví a solidarity (Pitter, 1996). V roce 1934 zde byly umístěny děti německých emigrantů, kteří museli uprchnout z nacistického Německa. V době německé okupace byly

tajně podporovány pronásledované židovské rodiny, i když si byl Pitter vědom, že za to hrozí přísné tresty (Tamtéž).

Na konci 30. let publikoval P. Pitter v časopise Sbratření články proti antisemitismu. V roce 1940 byl předvolán k výslechu na gestapo, ale ačkoliv přiznal pomoc židovským rodinám, nebyl zatčen. Ani potom nepřestal ilegálně pomáhat židovským dětem. Řada jeho spolupracovníků z Milíčova domu byla deportována do koncentračních táborů, odkud se mnozí z nich nevrátili.

Hned po osvobození získal P. Pitter pověření zdravotně sociální komise České národní rady a zahájil „*akci zámky*“. Ta překročila svojí jedinečností a neopakovatelností hranice Československa, záhy i Evropy - a přitom se o ní v komunistickém Československu mlčelo. Patří k těm činům, které zdobí českou historii z období po druhé světové válce. Na zámcích Štířín, Olešovice, Kamenice a Lojovice a v penzionu v Ládví (vše v okolí Prahy), které přeměnil na ozdravovny, soustředil děti různých národností z německých koncentračních táborů i z českých internačních táborů. Kuchařky vařily lehká vegetariánská jídla, což nebylo jednoduché v době lístkového přidělového systému a nedostatku potravin. Dětem byla poskytnuta také lékařská péče, v olešovickém Lékařském domě působil MUDr. Emil Vogl. Tento židovský lékař se vrátil z koncentračního tábora s podlomeným zdravím, ztratil během války všechny své příbuzné včetně manželky. Obětavě pomáhal dětem všech národností (Kosatík, 2009).

P. Pitter odsuzoval poválečné násilí na německém obyvatelstvu a kritizoval špatné zacházení s Němci v internačních táborech, které navštěvoval jako člen sociální komise Zemského národního výboru. Zasazoval se o humanizaci těchto táborů. Jeho názor, že děti jsou děti a že je nehumánní a nekřesťanské, aby trpěly za činy svých rodičů, nebylo snadné u tehdejších českých úřadů a české veřejnosti prosadit (Pitter, 1996).

V zámeckých ozdravovnách se tak začaly zotavovat i německé děti – do té doby děti nepřátel, v případě starších německých dětí dokonce ovlivněné nacistickou propagandou v Hitlerjugend: „*Byla to politováníhodná stvoření, svedené děti, které se veškerou vírou upoutaly na falešného hrdinu a jejichž ideály ležely nyní v troskách. Tu nemohla pomoci žádná slova, jen láska.*“ ((Pitter, 1996, s. 65.)

Při odsunu Němců, který v roce 1945 na Postupimské konferenci odsouhlasily vítězné mocnosti, zprostředkovával P. Pitter se svými spolupracovnicí spojení dětí s jejich rodiči nebo příbuznými. Zdravotní a sociální péče se po zotavení dětí prolínala s výchovou

a přívětivým zacházením. Z. Teichman ve svém článku „*Jak jsme dělali ze zámků ozdravovny*“ popisuje, že k prvním spolupracovníkům P. Pittra v ozdravovnách patřili manželé Teichmanovi, manželé Růžičkovi a profesorka Otuše Dürrová. Postupně pro péči o děti získávali další dobrovolné spolupracovníky. Akcí „zámky“ prošlo více než 800 dětí, z nichž asi polovina byly děti německé národnosti. Pátrání po ztracených dětech nebo jejich rodičích pokračovalo ve spolupráci s německými orgány až do roku 1950 (Teichman, 1996).

Provoz Milíčova domu jako útulku byl po únoru 1948 komunistickou mocí omezován. Pittrovi byly zakázány všechny projevy a v roce 1951 byl zbaven funkce ředitele Milíčova domu. O. Fierzová odjela do Švýcarska na pohřeb své sestry a komunistická vláda už jí nepovolila návrat do Československa. V této době, kdy se také zhoršoval jeho zdravotní stav, byl P. Pitter předvolán státním prokurátorem k výslechu. Hrozilo mu zatčení, a tak byl v roce 1951 nucen uprchnout do exilu. Bývalý britský velvyslanec v Praze pozval P. Pittra do Londýna. Od bývalých dětí ze zámků dostal také pozvání do Izraele, to ale odmítl (Kosatík, 2009).

Od roku 1952 našel P. Pitter nové pole působnosti: deset let pomáhal jako kazatel a sociální pracovník uprchlíkům před komunistickým režimem v bavorském táboře Valka. Do tábora Valka přijela za Pittrem i O. Fierzová, aby opět společně pracovali pro druhé. P. Pitter popisuje ve svém životopise (Pitter, 1996) mnohá úskalí a obtížné situace v táboře, nejnaléhavějším úkolem bylo poskytování mravní opory uprchlíkům, kteří trpěli nečinností a depresí. Postupně se situace zlepšovala v otázce možnosti získávání práce a výjezdních povolení.

V 50. letech P. Pitter spolupracoval s BBC, Rádiem Svobodná Evropa a s římským rozhlasem. Jeho rozhlasové projevy byly věnovány aktuálním politickým událostem, historickým výročím a také náboženským tématům. Kromě rozhlasové činnosti publikoval v různých exilových časopisech, např. *České slovo*, *Husův lid v Chicagu*, aj. P. Pitter povzbuzoval krajany v exilu i doma, mnohými byl chápán jako přední organizátor a představitel exilové společnosti 50. – 70. let 20. století.

Od roku 1962 přesídlil P. Pitter spolu s O. Fierzovou do Švýcarska, zde se aktivně účastnili spolkového života emigrantů. Pitter byl zakladatelem švýcarské skupiny Československé společnosti pro vědy a umění, stál v čele Masarykova fondu při Svazu čs. spolků ve Švýcarsku. Také založil Husův sbor Čechů a Slováků a českou školu v Curychu, přednášel na kurzech Čs. dálkové školy. Od roku 1962 vydával spolu s O. Fierzovou

časopis „*Hovory s pisateli*“. Tento přední exilový časopis se tematicky věnoval například problematice česko-německých vztahů, židovského náboženství, české reformace a dalším duchovním otázkám. Významnou součástí časopisu byly Pittrovy odpovědi na dotazy čtenářů (Kosatík, 2009).

Ve svém exilovém působení P. Pitter spolupracoval s katolíky i evangelíky, vystupoval v duchu ekumenismu. Velmi se angažoval v otázce česko-německého smíření, považoval za nejdůležitější přiznání viny, pokání a vzájemné odpuštění (Fierzová, 1996).

P. Pitter zemřel v Curychu 15. února 1976. V jeho díle pokračovala dál O. Fierzová, která až do roku 1990 vydávala *Hovory s pisateli*.

1.2 Přemysl Pitter – vychovatel a zakladatel Milíčova domu na pražském Žižkově

Po návratu z bojišť 1. světové války se P. Pitter zapojil do mírového hnutí. Zároveň byl přesvědčen, že výchova nového, lepšího člověka může zabránit dalším válkám (Pitter, 1996). V tomto období pracoval jako člen sboru důvěrníků „Péče o mládež na Žižkově“, navštěvoval chudé rodiny a seznamoval se tak s jejich každodenním životem. Vodil děti do školy, vyšetřoval sociální poměry, obstarával ošacení, vyplácel příspěvky, radil. Pomoc byla poskytována dětem ohroženým mravně, zdravotně nebo sociálně (Pitter, 1996).

Záhy rozpoznal právě význam preventivní práce s dětmi. Začal pro ty žižkovské organizovat besídky v pronajatých sálech, často i v hospodách, což nebylo nejvhodnější prostředí. Účastnilo se jich pravidelně okolo stovky dětí. Děti si mohly užít loutkové divadlo, hodně se zpívalo, hry mohly probíhat i na zahradě. Proslulé byly vánoční oslavy s bohatým programem, na kterém se podílely hlavně děti. Pro velký zájem i ze strany dospělých návštěvníků byly pořádány ve dvoraně žižkovského Národního domu (Kosatík, 2009).

P. Pitter vyjadřoval stále silněji přání vybudovat vlastní prostor pro práci s dětmi. Tak se konkretizovala myšlenka založit vlastní útulek pro mládež – Milíčův dům. Podle představ P. Pittra se měl Milíčův dům stát příkladným denním útlukem.

Ve svém příspěvku « Poslání denních útulků » se P. Pitter zabývá budováním příznivé atmosféry v těchto zařízeních. Jejich úkol spatřoval především ve výchovné úloze – na

rozdíl od škol, ty mají především vzdělávat. Útulék se v Pittrově pojetí může stát náhradou nefunkční či špatně fungující rodinné péče, dokonce často lepší náhradou.(Pitter, APP karta 15).

Slovo « útulek » souvisí se slovem útulný, měl by co nejvíce připomínat rodinné prostředí. Na to navazuje i oslovení pracovníků – v Milíčově domě děti oslovovaly vychovatele mnohem intimněji « strýčku » a « tetinko ». Před přijetím do útulku pokládal P. Pitter za vhodné, aby někdo z vychovatelů navštívil rodinu dítěte a vyplnil zde dotazník – ten se stal důvěrným materiálem. V případě potřeby mohl vychovatel rodinu navštěvovat opakovaně, tím se stával vlastně důležitým osvětovým pracovníkem, který měl příležitost pracovat s celou rodinou. P. Pitter kladl důraz na vedení záznamů o denních událostech v útulku (viz příloha A), doporučoval i vést přehled o vydávaných svačinách. Děti navrhl rozdělit do menších družin, vždy podle duševní vyspělosti (viz příloha B). Pro tyto družiny zavádí « pěkné názvy jako Světlušky, Vlčkové, Lvíčata, Slunéčka, Včelky, apod. » (Tamtéž).

Vynikající výchovný význam má hudba, děti ukázně, tříbí vkus a mravně zušlechťuje. Vychovatel má dbát na to, aby text a obsah písně předem vyložil, « aby mohly zpívat se srdečným porozuměním »(Tamtéž).

Základem veškeré výchovy je příklad vychovatele, ten je vlastně stále pod přísnou kontrolou svých svěřenců. Před čím je varuje, to také sám nesmí dělat – jako příklad popisuje P. Pitter to, že po vzoru mladé vychovatelky – praktikantky si některá děvčata v Milíčově domě namalovala rty a nehty – ovšem inkoustovou tužkou. (Tamtéž).

Druhou zásadou je výchova k samostatné tvořivé práci. Činnosti v útulku je třeba organizovat různorodě, aby se dítě mohlo pohybovat a volit si způsob zaměstnání. Proto navrhuje zřízení místností pro fyzickou aktivitu (i různé dramatizační pokusy) a rukodělné práce.

Třetí zásadou výchovy v útulku je výchova ke snášenlivosti, ohleduplnosti a spolupráci. Pro to je i vhodná péče o společné záhonky a stromky na zahradě. Výbornou pomůckou je také sport, především kolektivní sporty.

Velkou pozornost je podle P. Pitttra třeba věnovat kontaktu a spolupráci s rodiči. Navrhuje pořádání odpoledních besed s kulturním pořadem. O výchovných problémech nebo o problémech s docházkou dětí zpravují vychovatelé rodiče ihned dopisem (viz příloha C).

P. Pitter vylučuje tresty tělesné, ty pouze vpravují v útlém věku dítěti do podvědomí představu, že moc a násilí je právem a výsadou silnějšího. (Pitter, APP karton 15). Tělesné tresty jsou projevem slabosti a bezradnosti vychovatele. P. Pitter spíše zmiňuje možnost dítě oddělit na krátkou dobu od kolektivu dětí, vyloučit z oblíbené činnosti. Jako velmi vhodné spatřuje rozmlouvat s dítětem o samotě, obvykle děti odcházely s upřímnou snahou po nápravě. Nejkrasším výchovným prostředkem je vyloučení dítěte z docházky do útulku (Tamtéž).

Denní útulky mají dle P. Pittra možnost doplnit a nahradit to, co škola ani rodina není schopna poskytnout. Mládež lze vychovávat podle duchovního odkazu velikých předků, aby ji jejich příklad motivoval k plnění závažných úkolů. Nejdůležitější ze všeho je ale konkrétní příklad oddaných vychovatelů.

1.3 Pedagogická práce Přemysla Pittra

P. Pitter neměl žádné oficiální pedagogické vzdělání, byl přirozeným pedagogickým talentem. Měl prostě děti rád, nesentimentálním a neokázalým způsobem. K tomuto přístupu zcela získal také své spolupracovníky. Výchova dítěte byla podle něj základem všeho. Ve své autobiografii (Pitter, 1996) se netají svým přesvědčením, že pokud bude výchova dítěte dobrá, bude dobrý i dospělý člověk a v důsledku toho celá společnost. Veškerých svých pedagogických úspěchů dosáhl láskou k bližnímu, tolerancí a dobrým příkladem, nenásilnou výchovou k praktickému křesťanství. Základem každé výchovy je osobní příklad a stejný pojmový a hodnotový svět dítěte a vychovatele. Přes veškeré své výchovné úsilí byl stále přesvědčen, že rodinná výchova nemůže být ničím nahrazena, což stálo v 50. letech 20. století v protikladu s propagací plné zaměstnanosti žen. *„Počet rozvrácených rodin se neustále zvyšuje a děti duševně strádají. Na závěr své přednášky jsem shromážděným rodičům citoval populárního sovětského pedagoga Makarenka, který napsal, že spořádaný rodinný život je základem socialistické společnosti, a dodal jsem, že proto ani nejlepší instituce nejsou ideální a že ideální je rodina, kde se může matka dětem plně věnovat, Všeobecný a dlouhý potlesk posluchačů byl spontánním otevřeným protestem proti politice strany v této záležitosti.“* (Pitter, 1996, s.178.).

P. Pitter spolu se svojí nejbližší spolupracovnicí O. Fierzovou, vystudovanou pedagožkou, měli nesporně určující vliv na celou atmosféru a na způsob práce s dětmi v Milíčově domě. O běžné pedagogické práci s dětmi jak v Milíčově domě, tak v ozdravovně v Mýtě u Rokycan, která byla otevřena v roce 1938, vedli pedagogičtí pracovníci v letech 1933 – 1950 podrobné deníkové záznamy. Podle nich si lze utvořit představu nejen o struktuře, náplni a organizaci práce s dětmi, ale i o výchovných opatřeních a působení na „problémové“ jedince. Zápisy z porad spolupracovníků zachycují naprosto individuální přístup k dětem i k jejich vychovatelům. Záznamy ukazují, že vyvrcholením celoročních akcí byly vánoční besídky (*Zápisky z porad v Mýtě*, r. 1943, rukopis, ČAPP karta 4). Představovaly syntézu všech dovedností, přinášely hluboké prožitky při společném zpěvu a hudební produkci, vizuální a emotivní při zhlédnutí dětských scének.

Zapojeni byli doslova všichni, nejvíce možnosti vyniknout se poskytovala dětem, které potřebovaly posílit sebevědomí. *„Zvláštní pozornost se věnovala obtížně zvládnutelným a plachým dětem. V mnoha případech se objevily zvláštní schopnosti u dětí, které ve škole neprosplávaly, a to jim pomohlo získat sebedůvěru. Radovaly se také z toho, že se aktivně podílejí na dětském společenství.“* (Pitter, 1996, s. 140.). Také našly uplatnění rukodělné výrobky, které starší děti zhotovovaly jako dárky pro ty mladší. Významnou součástí byla vždy i promluva P. Pittra, kterou dokázal nenásilně prokládat výchovnými motivy.

V ozdravovně v Mýtě bylo zase na základě zkušeností s prázdninovým pobytem dětí např. sepsáno ve 14 bodech několik pravidel, které zobrazují výchovná, bezpečnostní i hygienická opatření. Velký důraz je kladen na práci vychovatelů, kteří mají dohled i např. nad způsobným stolováním: *„U každého stolu musí být vychovatel, který učí pomalu jíst, zacházet s příbory, žvýkat, atd. Závody v jídlu se netrpí. Dítěti prospívá ne množství jídla, nýbrž jen to, co dobře rozkousalo a strávilo.“* (*Zdravotní poznámky pro prázdniny r. 1942 na základě zkušeností z léta 1941*, rukopis, ČAPP karta 4). Další pravidla se zabývají úklidem, oblékáním dětí, dělbou úkolů při zaměstnávání dětí, přičemž starší děti byly pověřovány dohledem nad mladšími a měly jim jít příkladem. Každý následující rok se k jednotlivým bodům pravidel připojuje aktuální komentář a zkušenosti. Také se pravidelně objevuje rubrika „Co si musíme pamatovat na příští rok“ s krátkými a praktickými úkoly (Tamtéž). Na každodenních schůzkách vychovatelů se probíralo i chování dětí: *„Věra P. neobstála čtrnáctidenní letošní zkoušku, nedává malým příklad, spíše se ulejšvá od povinností. Franta P. je sprostý a měl v červenci špatný vliv i na J. V., který po jeho*

odchodu pak se dobře osvědčil jako vedoucí chlapec.....“ (Zápisky z porad v Mýtě, r. 1943, rukopis, ČAPP karton 4).

V zápisnicích jsou dále poznámky k provozu ozdravovny, vedeno je zde i účetnictví a také poznámky o prospívání dětí, které zde pobyt absolvovaly ze zdravotních důvodů: jmenovitě a přesně jsou zachyceny váhové přírůstky dětí s podvýživou (až 4 kg!) či úbytky (ale s konstatováním, že dítě mělo nadváhu). Také je sestaven seznam dětí, které mají nějaký lékařský nález, či nějakou potravinovou intoleranci (Tamtéž).

Zdůrazněn je i prostor pro odpočinek: *„Pro šťastný běh osady je velmi důležité dodržování pravidelného oddechu všech sil. Kuchařka, která je celý den vázána k plotně, musí denně jít s dětmi na polední klid. Každý, kdo má stálou službu buď u dětí nebo jinak, musí mít týdně jedno odpoledne vypřáhnutí. Jest důležité tato volna střídat, aby odpočinek síly jedné nezpůsobil přílišné zatížení ostatních.“ (Zápisky z porad v Mýtě, r. 1944, rukopis, ČAPP karton 4).*

Ze zápisů v uvedených denících z Milíčova domu a z ozdravovny v Mýtě (jejichž pravděpodobnou autorkou je O. Fierzová) též vyplývá, že P. Pitter představoval jednu z nejvyšších autorit jak pro děti, tak i pro své spolupracovníky. Zosobňoval podstatu celého útulku: solidaritu a bratrství (Tamtéž). Nejbližší spolupracovnice O. Fierzová takto vzpomínala: *„Pitter sám byl spiritus agens života Milíčova domu. Byl vždy připraven zastoupit kohokoli ve službě, od dohlížení při hrách nebo domácích úlohách,...věděl, že každá práce je příležitostí pozorovat jednotlivé děti a vést je.“ (Pitter, 1996, s.139.)* Asi nejkomplexněji zachycuje Pittrovy názory na nápravu společnosti materiál s názvem *„Kulturní a sociální program“*, který zpracoval během protektorátu a krátce po osvobození. Tento dokument je rozdělen na dvě části: Kulturní a sociální program a Plán kulturně politického vývoje. Ohledně získání prostředků na jeho uskutečnění nemá P. Pitter pochybnosti: *„Dnes, po dvou světových válkách, neplatí již výmluva: na to peníze neseženeme. Dokázalo – li lidstvo sehnat a vyplývat úžasné miliardy na válečné ničení, nebude tak těžkým problémem opatřit náklady na výstavbu kulturní a sociální.“ (Pitter, 1942, s. 1).*

Svůj obrodný program rozvrhuje podle oborů: hospodářství a administrativa, soudnictví a trestnictví, sociální péče, výchova. Osobní majetek každého člověka by se měl pohybovat ve vymezených hranicích. Není tedy proti osobnímu vlastnictví, ale „všeho moc škodí“ a „málo“ zase člověka demotivuje v podnikavosti a osobním růstu. Zajímavý je pohled na

matky samoživitelky – měly by být zabezpečené státní penzí, pokud jim rozvedený otec neplatí alimenty na děti, vyplatí je matce stát a vymáhá je sám na otci. V oddíle věnovaném právním otázkám navrhuje P. Pitter v souladu se svým přesvědčením přísně trestat opilství, stejně tak špatné zacházení s dětmi a týrání zvířat. Rodičům, kteří nedostatečně pečují o své děti, navrhuje děti po vyčerpání veškeré státní pomoci odebrat. Držení zbraní se soukromým osobám zakazuje (Pitter, 1942).

Velmi pečlivě je navržen i systém vězeňství – vězňové mají každý vlastní celu, denně právo hodinu pobývat na čerstvém vzduchu, mohou na pozemku mít i např. vlastní záhonky, mohou cvičit, sportovat. Měli by být vedeni k práci, z platu by byl strháván poplatek na výlohy pro nápravné zařízení. Kouření je zakázáno. Nenapravitelným trestancům má být v určitých intervalech povolen zkušební pobyt na svobodě (Tamtéž). Z uvedených návrhů vyplývá, že P. Pitter byl proti trestu doživotí a proti trestu absolutnímu. Vše má být podřízeno nápravě odsouzených.

Na tyto Pittrovy úvahy navazují kapitoly, které se věnují sociální a výchovné péči o mládež. Na rozsahu a propracovanosti této části je patrné, že právě tyto kapitoly byly pro Pittra stěžejními, zrcadlí se v nich komplexně jeho názory na roli společnosti ve vztahu k dětem: „*Počínám u jednotlivce nejslabšího a zcela na službu druhých odkázaného: u dítěte.*“ (Tamtéž, s. 18)

Péče o dítě začíná podle P. Pittra již před jeho narozením, promítá se do péče o matku v poradnách jak zdravotních, tak i sociálních. V odlehlejších oblastech by měly sloužit poradny pojízdné. Zároveň navrhuje zřizování zotavoven pro matky i pro děti. Sociální péči dále strukturuje na péči pro předškolní děti – opatrovny pro nemluvnata a batolata a školky pro děti starší. Starší děti mohou trávit mimoškolní dobu v útulcích, které by byly zřízeny v každé obci a městské čtvrti. Učňovský a studující dorost tráví svůj volný čas v dorosteneckých besídkách, kde by byly dílny, herny, klubovny, studovny, při nich hřiště a malé zahrádky. Všechna tato zařízení by spolupracovala se sociálními, zdravotními a pedagogickými poradnami (Pitter, 1942). Velmi důležité pro Pittra je nejen rodinné poměry vyšetřovat, ale také dbát na jejich okamžitou nápravu. Nezastupitelná je práce s celou rodinou přímo v terénu, pomoc by byla nabízena i s řešením bytové otázky, i se zprostředkováním práce. To vše navrhuje P. Pitter soustředit do tzv. sociálních domů. Rodinné mikroklima nejvíce ovlivňuje žena-matka. S trendem vzrůstající zaměstnanosti žen však vzrůstají i nároky kladené na ženy. V tomto případě je na řadě stát, aby jim

prostřednictvím nejrůznějších služeb tuto roli usnadnil. Žena má ale v Pittrových představách plnit především úlohu mravní ochránčyně a vlídné rodinné pečovatelky. P. Pitter tedy viděl roli žen velmi tradičně, zároveň mu ale záleželo na tom, aby byly vzdělané. Pouze vzdělaná žena se může dle Pittrova názoru stát dobrou vychovatelkou vlastních dětí (Tamtéž).

Velké Pittrově pozornosti se těší školství. Jednotnou obecnou školou by měly projít všechny děti do 14 let. Ta by jim měla pomoci s rozšířením jejich poznávacích schopností a se zařazováním do společnosti. V tomto období není dítě středem rodiny a svého malého okolního světa, stává se jedním z mnoha. V 15 letech by měl žák dle názorů P. Pittra znát svět a sám sebe tak, aby byl schopen rozhodnout o své budoucí profesi a svém místě ve společnosti (Tamtéž). Škola obecná by se měla postarat o všestranný zdravý vývoj dítěte, aby mu umožnila stát se především svobodným člověkem: „*Lépe bude pro život připraveno dítě, které se učilo na menším množství látky samo vidět, poznávat, usuzovat, než ono, které nabylo mnoho suchých vědomostí, s nimiž si neví rady.*“ (Pitter, 1942, s. 27). Vše musí být postaveno na potřebách dětského vývoje. K tomu směřuje maximalizace individuálního přístupu – v 1. třídě by mělo být nejvíce 20 dětí. Třída by měla spíše připomínat hernu, důraz by měl být kladen na zdokonalení vyjadřování se v mateřské řeči. P. Pitter odmítá učení z paměti, i při číselných operacích je nutno dbát na vnitřní představu o počtu (Tamtéž). Vhodně lze zapojit i rytmická cvičení, ta mohou napomáhat „*determinaci tělesných pohybů a rytmickému prožití základních čísel a hlásek*“ (Tamtéž, s. 28).

Domácí úkoly lze podle P. Pittra zadávat až od 3. třídy. Jejich účelem je, aby si děti zvykly na samostatné plnění úkolů. Proto by tyto úkoly měly být jednoduché, aby je zvládly i slabší děti bez pomoci rodičů. Dále P. Pitter poměrně detailně představuje, jak u dětí rozvíjet počtářské myšlení a dovednosti (Pitter, 1942).

Pravé vzdělání není hromadění vědomostí, ale cesta k harmonizaci osobnosti. P. Pitter zastává v této oblasti moderní názor prosazovaný i v současném vzdělávání: vzdělaný člověk umí informace vyhledávat a interpretovat.

I když byl P. Pitter věřícím člověkem, navrhuje ve školách vyučování náboženství a morálky zrušit. Tato výchova má nenásilně prolínat celým vyučováním. Morální autoritou se má stát učitel. Poměrně podrobně popisuje i vyučování dalších předmětů, včetně výuky cizích jazyků.

Pro nadané děti má několik návrhů: učitel jim může zadávat speciální úkoly, mohou se podílet na přípravě práce pro ostatní spolužáky, připravovat různé referáty apod. (Tamtéž).

Pro děti s celkově opožděným vývojem navrhuje zřízení škol pomocných. Dítě je zařazeno do takovéto školy na základě návrhu učitele nebo lékaře a rozhodnutí náleží pedagogické poradně po důkladném zdravotním a psychologickém vyšetření. V pomocných školách by byli žáci rozděleni do skupin, učitelé by museli být pro práci v pomocných školách speciálně vyškoleni (Tamtéž).

Ve svém *Kulturním a sociálním programu*, který lze chápat jako shrnutí představ P. Pittra o obrodě celé společnosti, se také do určité míry zabývá financováním svých opatření. V této otázce má jasno: „*Stát přejímá povinnosti hraditi náklady za všechny své sociálně slabé a potřebné občany, bez ohledu na jejich obecní příslušnost*“ (Tamtéž, s. 21). Nebylo v silách ani schopnostech P. Pittra připojit ke svým návrhům nějaký hlubší ekonomický a finanční rozbor, není však pochyb, že navrhovaná opatření jsou i z dnešního pohledu velmi nákladná. Doba, ve které materiál vznikl, byla značně komplikovaná. Byla to doba protektorátních restrikcí a omezování v přístupu ke vzdělávání. Je zajímavé, že na řadu sociálních otázek usilovně hledá odpověď i současná společnost. Pittrovy návrhy ohledně výchovy a vzdělávání jsou v mnoha ohledech moderní a prospěšné pro vývoj celé společnosti, mohou se stát inspirací i pro současné trendy ve výchově a vzdělávání.

1.4 Ocenění činnosti Přemysla Pittra

Během čtyřiceti let trvání komunistického režimu nebyl odkaz P. Pittra připomínán. Uznání se mu přece jen dostalo na druhé straně „železné opony“. Za úsilí o záchranu židovských dětí během okupace obdržel od izraelské komise ocenění Spravedlivý mezi národy, jeho jméno bylo zvěčněno v Jeruzalémě v památníku Jad Vašem, zde má zasazen svůj strom v Aleji spravedlivých. Stejná pocta byla později poskytnuta i O.Fierzové.

Spolková republika Německo mu vyslovila poděkování za pomoc internovaným německým dětem. V r. 1973 obdržel Záslužný kříž I. třídy Spolkové republiky Německo. U příležitosti 80. narozenin mu byl udělen čestný doktorát teologie curyšské univerzity (Kohn, 1995).

Teprve po revoluci v roce 1989 začala být práce P. Pittra oceňována i u nás. V roce 1991 propůjčil prezident Václav Havel P. Pittrovi **Řád T. G. Masaryka III. třídy in memoriam** za vynikající zásluhy o demokracii a lidská práva. Významná činnost P. Pittra byla připomenuta řadou výstav a konferencí. Poprvé se tak stalo při příležitosti 100. výročí Pittrova narození v roce 1995 výstavou „*Přemysl Pitter – život – dílo – doba*“, kterou byl po více než čtyřiceti letech znovu objeven širší české veřejnosti. Pittrovo jubileum bylo zařazeno mezi světová kulturní výročí UNESCO, výstavě poskytl záštitu prezident republiky Václav Havel. Další Pittrovská výstava „*Nad vřavou nenávisti*“ byla opět jubilejní, byla pořádána v roce 2005 pro příležitost 110. výročí Pittrova narození v Pedagogickém muzeu J. A. Komenského v Praze. V roce 2008 pak spatřila světlo světa putovní výstava „*Milíčův dům Přemysla Pittra na pražském předměstí – příklad česko-německo-židovského soužití*“. Byla připravena pracovníky Archivu Přemysla Pittra a Olgy Fierzové v rámci Programu Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy na podporu vzdělávání v jazycích národnostních menšin a multikulturní výchovy.

Zatím poslední výstavní prezentací života a díla P. Pittra byla výstava „*Evropský humanista Přemysl Pitter (1895 – 1976)*“ připravená k příležitosti 115. výročí Pittrova narození v nově upravených výstavních místnostech Pedagogického muzea J. A. Komenského ve Valdštejnské ulici č. 20, Praha 1. Ve stejných letech jako výstavní projekty proběhly i stejnojmenné konference věnované odkazu P. Pittra (Kohn, 1995).

2 MEDAILONY PITTROVÝCH SPOLUPRACOVNÍKŮ

2.1 Spolupracovníci

O děti v Milíčově děti se staral P. Pitter s okruhem svých spolupracovníků, kteří práci pro děti vykonávali zdarma jako dobrovolníci. Pitter sám neměl žádné formální pedagogické vzdělání, teprve v roce 1947 složil maturitu na dvouleté sociálně-zdravotní vyšší škole. Byl tedy přirozeným pedagogickým talentem, vychovatelské a učitelské povolání pokládal za nejkrásnější a nejzávažnější životní úkol. V časopise Sbratření, který od roku 1924 vydával, zmiňuje ve článku „*Otázka mladého člověka*“ své přesvědčení, že začátek všeho dobrého a zlého je v člověku. A začátek člověka je dítě. Všechna náprava musí začít právě u dítěte (Sbratření, r 1933, č. XII, s. 2).

P. Pitter byl strhující osobnost, a tak postupně dokázal kolem sebe vytvořit a stmelit okruh lidí oddaných stejnému cíli. V období první republiky byla forma dobrovolnické práce poměrně rozšířená. Stejně rozšířená byla i práce pro charitu, která nabyla velkého významu zvláště v období hospodářské krize ve 30. letech 20. století. Pittrovi spolupracovníci obvykle docházeli do Milíčova domu po splnění svých běžných povinností v zaměstnání, často byli ochotni práci s dětmi v Milíčově domě dotovat z vlastních příjmů. Zapojovali se do odpoledních činností, docházeli i o víkendech. Řada z nich pracovala jako úředníci či v dělnických profesích, mnozí se ale věnovali učitelské profesi. Nebylo výjimkou, že se do Milíčova domu jako vychovatelky vracely studentky, které dříve v dětském věku toto zařízení navštěvovaly. Milíčův dům se za přispění všech spolupracovníků stal i centrem pro charitativní sbírky a různé dobročinné bazary. S velkým nasazením se Pittrovi spolupracovníci v letech 1945 – 47 zapojili do akce zámky. Pomáhali s administrativou, jednali s úřady, doprovázely děti na cestách za příbuznými.

Mezi Pittrovy blízké spolupracovnice patřila Anna Pohorská, dále manželé Rottovi, instruktorka tělesné výchovy Ida Tyčová, Magda Pilbauerová, učitel Josef Horáček, budoucí lékař Vojtěch Trnka a další. Nejvýrazněji však pedagogickou práci v Milíčově domě formovali Olga Fierzová a Ferdinand Krch (Kosatík, 2009).

2.2 Olga Fierzová (1900 – 1990)

Publicista Pavel Kohn nazval v jednom svém textu O. Fierzovou „ženou ve stínu“ (Kohn, 2000, s. 19 – 35). To velmi výstižně vykresluje charakter O. Fierzové, nerada na sebe strhávala pozornost, stála vždy skromně stranou jako nezištná Pittrova pomocnice.

O. Fierzová se narodila 26.7. 1900 v německy mluvící oblasti Švýcarska v zámožné protestantské obchodnické rodině. Rodina se rozmohla usilovnou prací a šetrností. Otec O. Fierzové však neopatrným podnikáním o většinu majetku (věno své ženy) přišel. O. Fierzové to přineslo zásadní poznání, že pro člověka nemá cenu, aby lpěl na majetku. Zároveň v ní rodinná situace vypěstovala vědomí solidarity s chudými. Již jako mladé děvče se rozhodla, že nebude na nikom závislá a zvolila si profesní dráhu učitelky. Vystudovala Pedagogický institut J. J. Rousseaua v Ženevě, první praktické dovednosti získala jako učitelka francouzštiny v dívčím penzionátě v Anglii. Působení v anglickém penzionátě O. Fierzovou však příliš nenaplňovalo, protože její žákyně pocházely pouze z tzv. „lepších rodin“. O. Fierzová zde tedy postrádala širší, především sociální rozměr svého působení. Velký pedagogický vzor spatřovala ve švýcarském vychovateli a sociálním reformátorovi Pestalozzim, který kladl důraz na všestranný a harmonický rozvoj osobnosti dítěte i z těch nejchudších rodin (Kohn, 2000).

Jako tlumočnice byla zvána na mezinárodní mírová setkání mládeže. V r. 1926 se na mírovém táboře v Oberammergau v Bavorsku setkala s mladým P. Pittrem, který zde hovořil o své práci pro děti z dělnických kolonií v Praze na Žižkově. O. Fierzovou zaujaly jeho výchovné metody: besídky, sportovní odpoledne, vycházky, návštěvy divadelních představení, pěvecké a další zájmové kroužky nabízel dětem místo bezcílného potulování po ulicích. Láska a porozumění v duchu evangelia zde stály proti hrubosti a lhostejnosti. V r. 1928 následovala Pittra do Prahy a stala se tak jeho nejbližší spolupracovnicí. Pracovala jako učitelka jazyků a hudby (nejdříve na Plzeňsku, později v Praze), pilně se učila česky. Patřila k pedagogickým i lidským oporám Milíčova domu (otevřen v r. 1933) a ozdravovny v Mýtě u Rokycan (otevřena v r. 1938). Byly zde i po nacistické okupaci vychovávány společně židovské a nežidovské děti, spolu s P. Pittrem navštěvovala židovské rodiny a přinášely jim tehdy pro Židy zakázané potraviny.

V letech 1945 – 1947 pomáhala organizovat „akci zámky“, během které vytvořili se svými spolupracovníky - dobrovolníky v zámcích v okolí Prahy (Štířín, Olešovice, Lojovice,

Kamenice, penzion v Ládvi) ozdravovny, ve kterých čerpaly ztracené zdraví, energii a iluze děti různých národností. Byly zde jak děti židovské z koncentračních táborů, tak i děti německé z internačních táborů, do té doby děti nepřátel. Mnohé byly nemocné, nedůvěřivé, psychicky zdeptané, bez rodin a náhle se ocitly v novém zámeckém prostředí, kde je čekalo plno péče. Touto akcí prošlo přes 800 dětí (Kohn, 2000).

V roce 1948 převzal Milíčův dům do správy Ústřední národní výbor v Praze, postupně ztráceli P. Pitter a O. Fierzová vliv na program i řízení útulku. V únoru roku 1950 postihla rodinu Fierzových tragédie – zemřela mladší sestra O. Fierzové Claire, učitelka hudby. O. Fierzová odjela na pohřeb do Švýcarska, návrat zpět do Československa jí nebyl totalitními úřady povolen. V roce 1951 pomáhala organizovat Pittrovův útek za hranice. Opět se spolu setkali na podzim roku 1951 v Mnichově.

Od roku 1952 téměř 10 let do r. 1962 pečovali s P. Pittrem o uprchlíky z totalitního Československa. Toto období bylo spojeno s pastorační a sociální prací v uprchlickém táboře Valka u Norimberka v NSR. Tyto aktivity ve prospěch emigrantů musely patřit k nesmírně náročným, protože se zde starali o různorodou skupinu lidí, kteří zde čekali na vyřízení dokladů. Velkými protivníky P. Pittra a O. Fierzové byla deziluze, nuda a zahálka, alkoholismus a věčné sváry mezi uprchlíky. U táborové kaple vznikla sborová místnost a malá knihovna. Někteří z uprchlíků nezvládali náročnou situaci a ocitli se na hraně zákona. Pro uvězněné krajany představovali P. Pitter a O. Fierzová sociální a duchovní podporu (Kohn, 2000).

V roce 1962 odjíždí O. Fierzová spolu s P. Pittrem do švýcarského Affoltern am Albis, ani zde neustávají se svým aktivním životem. Vydávají exilový časopis Hovory s pisateli, organizují spolkový a charitativní život emigrantů. V roce 1971 zakládají Československou doplňovací školu. Po smrti P. Pittra v r. 1976 se stává O. Fierzová strážkyní a pokračovatelkou Pittrova odkazu. V r. 1977 založila spolek MILIDU (Milíčův dům), který se stal vykonavatelem závěti P. Pittra i O. Fierzové.

Obdržela vyznamenání státu Izrael a titul Spravedlivý mezi národy. V roce 2000 jí prezident Václav Havel udělil Medaili Za zásluhy o stát I. stupně in memoriam. Zemřela 17. 6. 1990 ve Švýcarsku (Tamtéž).

2.3 Pedagogická činnost Olgy Fierzové v Milíčově domě

V r. 1933 byla zahájena činnost Milíčova domu. Charismatický P. Pitter zde vše vedl v křesťanském duchu. Pilířem a oporou Milíčova domu se stala právě O. Fierzová: působila nejen jako vychovatelka dětí, vedla také účetnictví, agendu dětí, působila jako personalistka, evidovala zásoby, pracovala na pedagogických plánech. Své příjmy učitelky jazyků vkládala s ostatními spolupracovníky do společné pokladny, ze které (a z dalších dobrovolných příspěvků dárců) byl financován provoz útulku.

Při své pedagogické práci vycházela ze zkušeností z vlastní rodiny, z téměř čtyřleté pedagogické praxe v *Ballingerově zahradní škole* v Anglii¹, ale především z hluboké víry v Boha. V pedagogice byla ovlivněna reformním hnutím – hlavně názory J. J. Pestalozziho² a metodami M. Montessorri³ (Kosatík, 2009, s. 111). Základem byl respekt k dítěti jako k partnerovi v dialogu. Každý výchovný krok dospělého bylo třeba dítěti důkladně vysvětlit, nezastupitelný byl dobrý příklad a morální vzory. V otázkách kázně zastávala názor, že nejcennější je tzv. uvědomělá kázeň s vnitřním přijetím pravidel, které jsou podřízeny zájmům celku. Hlavním úkolem vychovatele je pozorovat dítě, odhalit jeho kladné rysy a předpoklady a ty rozvíjet a posilovat. Dítěti má tedy poskytovat podporu, pomoc a taktně jej usměrňovat (Fierzová, 1940). O. Fierzová a ostatní vychovatelé pomáhali dětem nalézt vlastní cestu v životě. Celý život se O. Fierzová zajímala o jejich další osudy. Je obdivuhodné, že i po mnoha letech ve vysokém věku si dokázala vybavit nejen jména dětí, se kterými pracovala, ale i jejich povahové rysy a nadání.

P. Pitter byl tedy jakýmsi spirituálním vůdcem a vizionářem Milíčova domu, O. Fierzová dávala jeho plánům konkrétní podobu. Disponovala podobně jako P. Pitter přirozenou autoritou, byla systematická, vše měla dopředu naplánované a připravené. V Milíčově domě vedla dívčí družiny, doučovala zájemce z řad dětí němčinu, zastupovala chybějící spolupracovníky, předsedala odborným schůzím vychovatelů. Pro besídky si připravovala

¹ Ballingerova zahradní škola v Chiltern Hills nedaleko Londýna, pokroková soukromá internátní škola, koncepce školy velmi dbala na pobyt v přírodě a individuální přístup k žákům.

² Johann Heinrich Pestalozzi (1746 – 1827), významný švýcarský pedagog a edukační reformátor. Působil jako filozof, filantrop, politik a školní a sociální reformátor. Po Janu Amosu Komenském se jedná o jednu z nejvýznamnějších postav moderní světové pedagogiky. Zastával metodu komplexního přístupu k žáku.

³ Maria Montessori (1870 – 1952), všestranná italská pedagožka, lékařka, filozofka a vědkyně. Je známa především svými novými pedagogickými metodami, rozvíjela materiál pro smyslovou výchovu pro děti mentálně retardované, školní materiál k nácviku čtení, psaní a počítání. Zaměstnávala děti praktickými činnostmi, které posilovaly jejich sebedůvěru.

proslovy pro rodiče, ve kterých je seznamovala s činností jejich dětí (Kohn, 2000). Na konkrétních příkladech tak přibližovala rodičům žižkovských dětí důležité výchovné metody a cíle. Tak vlastně docházelo ke vzdělávání celé komunity – dospělí se mohli rovněž účastnit různých osvětových přednášek bojujících proti alkoholismu, násilí v rodinách apod.

V časopise *Sbratření* publikovala O. Fierzová řadu článků – poukazovala v nich např. na výchovné působení přírody, na povinnosti dětí, na individuální přístup k dítěti. Na konci pololetí školního roku 1939/40 vyšlo v časopise „*Sbratření*“ její zamyšlení „*Několik slov o vysvědčení*“. Dle jejího názoru je nerozumné, aby rodiče známky jakkoliv „démonizovali“ – jedna číslovka přece nemůže zachytit snahu a pílí dítěte. Lépe je bezprostředně ocenit každý pokrok, který dítě udělá, případně oceňovat jeho dobré povahové vlastnosti (Fierzová, 1940).

O. Fierzová si uvědomovala úlohu dobrého příkladu ve výchově. Ze své praxe dobře věděla, že mládež dychtí po dobrodružství a že se touží identifikovat se zajímavými osobnostmi.

Velmi oblíbená a často využívaná byla práce s životními příběhy vynikajících světových osobností z doby minulé i ze současnosti. Děti byly formou strhujícího vyprávění seznamovány s osudy zajímavých postav z oblasti vědy, politiky i kultury: J. A. Komenského, T. G. Masaryka, A. Schweitzera⁴, M. Ghándího⁵, F. Nansena⁶ apod. Zvláštní pozornosti se těšil středověký reformátor z období vlády Karla IV. Jan Milíč z Kroměříže. Tímto výběrem dobrých podnětů se snažili vychovatelé v Milíčově domě eliminovat dle jejich názoru škodlivý vliv dobových „celebrit“.

I ostatní aktivity v Milíčově domě směřovaly vždy k „zušlechťování ducha“ – i hračky byly pouze takové, které vedly k tvořivé práci. Byly uloženy v policích v herně, děti si mohly samy hračku vybrat. Hračky vojenského charakteru zde vůbec nebyly. Pokud ji některé dítě přineslo z domova, bylo mu pečlivě vysvětleno, že představuje násilí a že je nevhodná (Fierzová, 1940).

V dílnách pracovaly děti pod vedením vychovatelů na vlastních výrobcích. Často to byly dárky pro rodiče či sourozence. Aby se posílil kolektivní duch a sounáležitost, připravovaly

⁴ Albert Schweitzer (1875 - 1965), německý protestantský teolog, misionář, filosof, etik, varhanní virtuóz a lékař. Držitel Nobelovy ceny za mír z roku 1952.

⁵ Mahátma Gándhí (1869 - 1948), jeden z největších politických a duchovních vůdců Indie a indického hnutí za nezávislost. Prosazoval filosofii aktivního, ale nenásilného odporu.

⁶ Fierzová, O. Fridtjof Nansen – hrdina naší doby, Praha 1932. Fridtjof Nansen (1861 - 1930), norský průzkumník, vědec a diplomat. V roce 1922 obdržel Nobelovu cenu za mír.

starší děti pro ty mladší jednoduché dárky k Vánocům – z látkových odstřížků se šily panenky, vyráběla se jednoduchá dřevěná zvířátka apod. Je pravda, že v letech předělového systému a nedostatku to byly vítané příspěvky. Nejdůležitější však bylo výchovné působení: „*ruční práce učí dítě trpělivosti, vytrvalosti, přesnosti, budí v dítěti sebedůvěru*“ (Pilbauerová, 1937, s. 2).

Také rozvoj fyzické zdatnosti byl součástí zdravého životního stylu dětí. Přednost měl pohyb na čerstvém vzduchu: v létě sportovní hry na hřišti u Milíčova domu, v zimě se bruslilo na nedalekém rybníčku. Ve velkém sále Milíčova domu se odehrávalo rytmické cvičení, gymnastika a velmi oblíbený ping-pong. Důležité nebylo vítězství, ale týmový duch a radost z pohybu. Jednou týdně se mohly děti vysprchovat, což bylo rodiči přijímáno pozitivně při absenci koupelen v tehdejších činžovních domech či v nouzových koloniích. Děti byly také pod lékařským dohledem. V Milíčově domě se odpoledne podávaly dětem svačiny dle zásad vegetariánského stravování – obvykle s přídělem ovoce či zeleniny, kterou děti samy vypěstovaly na zahradě Milíčova domu.

Paní Blanka Sedláčková, která Milíčův dům navštěvovala jako dítě a později zde pracovala jako vychovatelka, takto popisuje denní program: „*Aby místnosti nebyly přeplněné, byl v hale na tabuli pro každý den napsán časový rozvrh, který jsme při příchodu dychtivě sledovaly. V zásadě jsme mohly navštívit kteroukoliv místnost podle vlastních zájmů, povinné byly jen jednou týdně pravidelné schůzky družinek. V kroužcích deseti dětí nám tetinka Olga, strýček Krch, pan učitel Horáček a strýček Přemysl v četbě a pohovorech objevovali a ukazovali krásné a ušlechtilé vzory a cíle, z nichž jsme čerpaly látku pro vytváření vlastních ideálů*“ (Sedláčková, 1994, s. 48).

Velký prostor při výchově dětí v Milíčově domě měla hudba a zpěv. Společný zpěv i hudební produkce byly nedílnou součástí každé besídky v Milíčově domě. Písňe měly vlastně dvojí výchovné působení: krása hudby velebila Boží dílo – tedy působila esteticky a duchovně, a texty působily na mravní rozvoj dětí. O. Fierzová doprovázela děti hrou na klavír a na harmonium, P. Pitter hrál na housle. Hlavní postavou však byl věhlasný pedagog, autor učebnic a zpěvníků Ferdinand Krch. Ten se věnoval právě výběru hudební složky programu a také nácviku vícehlasých skladeb s vyspělejšími zpěváky.

Hudební produkce byla součástí besídek. Písňe, recitace či dramatizace textů nebyly určeny pro nějaké veřejné vystupování. Nejdůležitějším cílem byla citová výchova a výchova k sounáležitosti. O. Fierzová byla toho názoru, že veřejné vystupování dětem

neprospívá. Předvádět děti jako cvičené „opičky“ jí bylo proti mysli – veškerá pozornost se totiž upírá jen na děti nadané, děti neprůbojné a stydlivé stojí v pozadí. Proto děti v Milíčově domě připravovaly jen vystoupení pro ostatní děti a pro rodiče. *„Při všem snažíme se je vésti k radosti a spokojenosti nad dobrým tvořivým výkonem a k nechuti ke všemu ničení“* (Fierzová, 1940, APP karton 95, s. 5). Velkého povzbuzování a pozornosti se dostávalo právě těm dětem, které při nácviku musely překonávat trému či ostych, nebo těm, které v jiných oblastech nijak nevynikaly – byly často chváleny i za sebemenší úspěch, aby získaly sebedůvěru: *„Některé jejich výkony jsou v tomto ohledu pro nás velmi povzbuzující. Když se něco jedné družině podaří, předvede to i ostatním shromážděným dětem a často i rodičům při rodičovské besedě. Ale to je stále jako v rodině, kde se bez velkého strojení a jen tak „po domácku“ předvede známým a dětem něco pro radost a povzbuzení“*. (Tamtéž, s. 3).

Ve své studii *„O výchově dítěte dramatisací“* z r. 1940 popisuje velmi pečlivě a strukturovaně, jak s dětmi pracovat při nácviku vystoupení. Přes práci s původním textem, kdy děti samy navrhovaly, co vybrat a jak text zdramatizovat, po nenásilné vedení při vlastní přípravě – role radí nerozepisovat s detailním zněním textů, ale podle hlavních myšlenek výstupu. Charaktery postav se tvoří během diskusí o jednotlivých rolích, pak teprve následuje zhotovení jednoduché scény a kostýmů. Důležité je shromáždit intelektuálně homogenní dobře motivovanou skupinu dětí. Klade důraz na empatii - nejen k postavám ve hře, ale i k ostatním spoluúčinkujícím dětem. Vychovatele nabádá, aby se stal jednotícím prvkem, který uklidňuje tvůrčí horlivost, podporuje méně nadané děti, opravuje jazykové chyby a výslovnost a má tu nejdůležitější rozhodující úlohu supervizora (Tamtéž).

Hlavním přínosem všech výchovných aktivit v Milíčově domě, tak jak je prosazovala O. Fierzová, bylo kultivování charakterů dětí prostřednictvím hodnotných prožitků, pěstování spolupráce, solidarity a vzájemné úcty.

2.4 Ferdinand Krch (1881 – 1973)

Ferdinand Krch byl nejen velice blízkým přítelem a spolupracovníkem P. Pittra, ale také jej inspiroval v pedagogické práci a byl mu oporou. S P. Pittrem spolupracoval téměř 50 let. Pomáhal ve výchovné a duchovní činnosti.

F. Krch vystudoval původně Právnickou fakultu Univerzity Karlovy v Praze. Rozhodl se však, že se bude věnovat výchově dětí. Složil doplňovací maturitu na pražském učitelském ústavě, sbíral několik let pedagogické zkušenosti jako pomocný a prozatímní učitel na pražských obecných školách. Pracoval i s mladými delikventy.

Ve 20. a 30. letech 20. století se začaly v Evropě objevovat pokusy o reformované školství. Cílem tohoto úsilí bylo soustředit zájem na dítě, posilovat jeho schopnosti, spontaneitu, individualitu a aktivitu. V letech 1919 – 1924 vedl F. Krch v Horním Krnsku nedaleko Mladé Boleslavi „*Dům dětství*“. Proměnil tak pokusný výchovný ústav pro legionářské sirotky v zařízení s rodinnými vztahy s důrazem na výchovu v souladu s přírodou, na rozvoj pohybových a smyslových dovedností, tvořivosti a samostatnosti dětí (Matouš, 1998).

Na počátku 30. let stál po boku P. Pittra při zformování a realizování projektu výstavby Milíčova domu. Pracoval zde bezplatně jako učitel sborového zpěvu, působil též jako vychovatel dětských družin. V souladu se zvyklostmi byl dětmi v Milíčově domě oslovován jako „strýček Fedor“. Zpočátku docházel do Milíčova domu na dvě až tři odpoledne týdně. Později dojížděl každý den, a to i ve věku, kdy byl již v penzi. Stále pokračoval v literární tvorbě – psal učebnice, dětské knihy, zpěvníky. Redigoval časopisy Dorostu ČSČK „*Lípa*“ a „*Radost*“ (zde spolupracoval s Josefem Ladou, kterého povzbudil ke zpracování vyprávění o kocouru Mikešovi pro děti).

V r. 1944 byl F. Krch spoluzakladatelem ilegálního Výboru křesťanské pomoci židovským dětem. Pro tyto děti byly v květnu 1945 zřízeny ozdravovny v zámcích Štířín, Kamenice, Olešovice, Lojovice a v penzionu Ládví, kde bylo v letech 1945-47 společně vychováváno 800 dětí různých národností. Byl to čin ve světové pedagogice ojedinělý a v kontextu poválečného období zcela mimořádný. F. Krch pomáhal s administrativou nejen v zámeckých ozdravovnách, ale i v Milíčově domě. Byl zapojen do spolupráce s pátracími službami, které v poválečném chaosu pomáhaly s „rekonstrukcí“ rodin v celé Evropě. F. Krch obětavě navštěvoval rodiny, úřady, pomáhal s vyhledáváním vhodných pěstounů a adoptivních rodičů pro děti zcela opuštěné (Lauková, 1996).

Po únorovém převratu v r. 1948 byl ustaven národním správcem Milíčova domu. Spolu s ostatními spolupracovníky se snažil čelit nepříznivým vlivům, protože výchova v křesťanském duchu nebyla v souladu s výchovou socialistického člověka. Kvůli vysokému počtu dětí v Milíčově domě mizela možnost individuálního přístupu. Na pedagogický odpočinek odešel F. Krch až ve vysokém věku. S P. Pittrem a O. Fierzovou, kteří žili

v zahraničním exilu, byl ve stálém písemném styku. Podařilo se mu dokonce za nimi navzdory svému pokročilému věku vycestovat a navštívit je v r. 1965 ve Švýcarsku.

F. Krch získal za své působení mezinárodní uznání. Oceněn byl i v Československu – v r. 1966 získal při příležitosti svých 85. narozenin titul „zasloužilý učitel“.

F. Krch věnoval celý svůj profesní život dětem, jejich výchově a rozvíjení jejich aktivit. Jeho literární tvorba je radostná a veselá, snaží se v dětech probouzet kreativitu a empatii. Řada z nás vyrůstala s jeho knihami plnými říkadla, rytmu a veselých hříček – kdo by neznal takové tituly jako např. „*Běží liška k Táboru*“, „*Rýmovačky naší Kačky*“, apod. (Lauková, 1996, s. 22).

F. Krch klade ve svých pedagogických zásadách velký důraz na rodinnou výchovu a na rozvoj dětských emocí, v tom je inspirací i pro současné pedagogické pracovníky.

2.5 Pedagogické úsilí Ferdinanda Krcha

Základ výchovného úsilí spatřoval F. Krch v citové výchově. Cit je to hlavní, co v nás promlouvá a co řídí naše kroky. Prameny takovéto výchovy jsou v rodinném životě, v pobývání v přírodě a v rozvoji tvořivého přístupu – v kreativité.

Jeden ze svých stěžejních spisů, který komplexně zachycuje jeho názory a zásady, nazval příznačným názvem „*Výchova srdce*“. Zachoval se ve strojopise z r. 1966, v r. 2010 vyšel jako součást sborníku „*Hovory č. 15-16*“, vydávaného Nadačním fondem P. Pittra a O. Fierzové. Je patrné, že největší slabinu současné výchovy spatřuje v nedostatečném rozvíjení citové stránky dítěte. Zkušenosti z Domu dětství a z Milíčova domu vedly F. Krcha k přesvědčení, že nejlepší podmínky pro bohatou citovou výchovu vytváří rodinné prostředí, proto i školní výchovu pojímá jako pokračování a rozvíjení rodinné výchovy. Z jeho názorů je patrný rezervovaný postoj k předškolním zařízením a k zaměstnanosti matek. Přesto však neskouzává k mentorování a moralizování, snaží se ukazovat cestu a východiska. Neváhá vyjmenovat výhody a nevýhody mateřské školy se striktním závěrem, že nevýhody převládají. Výhody spatřuje v pobývání dítěte v kolektivu, v poskytování vhodných podnětů, které v domácím prostředí chybí, v lékařské a hygienické péči (Krch, 2010). Matkám nabízí v tzv. „*Maminčině škole*“ různé návrhy a nápady pro rozvíjení dětských her, jak si mají děti s maminkou prohlížet knížky, jak se učit říkadla a písničky (Tamtéž). Je nesporné, že matka

má dle F. Krcha v životě každého dítěte primární a nenahraditelnou roli: „*Matku nám nikdo na světě nenahradí. Je dojemné, jak dítě instinktivně samo hledá kolem sebe náhradu v někom dobrém, k němuž by se mohlo svou živelnou touhou přitulit a tak často marně, bez úspěchu a bez uspokojení svého hladového srdce.*“ (Krch, 2010, s. 21). Za výchovu je tedy dle F. Krcha odpovědná v první řadě rodina a škola. „Maminčina škola“ je rozvoj citovosti dětí, „tatínkova škola“ by měla vést k odvaze, samostatnosti a čestnosti. Celý předškolní věk dítěte je nesmírně důležitý, protože se kladou základy jeho budoucí osobnosti.

Dle F. Krcha existují základní kameny moudré cílevědomé výchovy:

- schopnost milovat, cítit a vcítovat se, a to jak do věcí živých tak neživých, neboť právě citová stránka má rozhodující vliv a závěrečné rozhodnutí závisí na cítění osvětleném rozumem,
- schopnost myslet,
- schopnost sloužit něčemu dobrému (Lauková, 1996, s. 22).

Zajímavé jsou pokyny F. Krcha, jak vést děti k „*vcítování*“ – nejen k živým bytostem, zvířatům a rostlinám, ale také k neživým předmětům. Od nejtělejšího věku je důležité vést dítě k šetrné manipulaci např. s hračkami, oblečením, je potřeba přibližovat mu, že zvířata cítí bolest a radost, že nesmí zbytečně ničit rostliny apod. (Krch, 2010). Neefektivnější možností, jak posilovat emoční stránku dítěte je dramatická improvizovaná hra, která otevírá před dítětem možnost „*vklouznout*“ do jiné postavy a představit si tak pocity někoho jiného. Školní výchovu naznačuje F. Krch v jakýchsi heslech, a nutno podotknout, že ta v sobě nesou určitou zátěž již překonaných názorů z 20. a 30. let 20. století (např. názory na koedukaci, kterou u starších žáků nedoporučuje, názory na předmětové dotace a na pohlavní výchovu apod.). Úkolem školy je praktické řešení mravních otázek a hodnocení citových prožitků (Tamtéž). Důležité je pozorovat svět, který nás obklopuje. Pro F. Krcha je cennější pobyt v přírodě v „*zelené třídě*“, než mezi holými lavicemi ve školních budovách: „*Příroda školí naše smysly, učí nás tvořit, cítit a hodnotit. Nezáleží ani tak na jejím jméně jako na kráse, tvarech, barvách, pohybech. Nechme ji tedy mluvit, když má slovo a neizolujme se jen v nepřirozeném prostředí od reálného světa odtržených tříd.*“ (Krch, 2010, s. 45).

F. Krch se domnívá, že je velmi důležité umět děti zaměstnat. Z nudy a nedostatku podnětů totiž pramení neposlušnost, kterou nesmí pedagog trestat prací. Tím by došlo k poškození hodnoty práce. Trestání by vlastně mělo vymizet, protože je spíše projevem pedagogovy bezradnosti. Dítě i dospělý by se měli z práce radovat. Proto je vhodné děti

zaměstnat adekvátní činností, ze které uvidí hned konkrétní výstup: pracují-li na zahrádce, mohou se podělit o úrodu, z dílny si mohou odnést praktické výrobky. F. Krch již v Domě dětství kladl důraz na dětskou samostatnost a odpovědnost: děti samy sestavovaly sportovní či vycházkové skupiny, zakládaly spolky apod. Takovéto vedení k samostatnosti vytváří pevné návyky pro běžný život v dospělém věku (Tamtéž).

Pedagogické pracovníky nabádá F. Krch, aby na děti nekřičeli, učili je napravovat chyby, nenapomínali je kvůli drobnostem, ale aby uměli ve výchově oddělovat podstatné od nepodstatného. Věčným kázáním a upozorňováním na drobné nedostatky boří vychovatel u dětí motivaci. Pedagogický pracovník nesmí nikdy lhát, jen tak může svým příkladem u dětí vypěstovat ke lži odpor. Dítě také nesmí být trestáno za to, když poví pravdu, musí být ale poučeno, čeho nedobrého se dopustilo. Dobrý vychovatel musí spíše chválit a povzbuzovat, měl by být důsledný, optimistický a trpělivý (Tamtéž).

Ideálem je tedy pro F. Krcha tzv. dobrovolná - uvědomělá poslušnost, kterou vidí jako věkově úměrné chápání povinností v rodině a v kolektivu, pracovní kázeň a sebekázeň. F. Krch zdůrazňuje svobodnou vlastní vůli, poslušnost sebe, svého svědomí, a také dobrovolnou službu těm, které máme rádi (Tamtéž).

Sám F. Krch v úvodu ke svému spisu „*Výchova srdce*“ shrnuje: „*Výchova je snaha po zlepšování. Nestačí a nebyla by výchovou, kdyby naším cílem bylo připravit dítě jen pro svět, jaký je dnes s jeho necítěním, omyly, chybami a sobectvím, ale musíme vychovávat pro svět krásnější, lepší, spravedlivější, jaký jej chceme mít zítra, po jakém ve svém srdci toužíme. Ano, je třeba znát svět, jaký je a jak dnes žije, ale nevidět v něm dostačující cíl* (Krch, 2010, s. 8).

3 HISTORIE MILÍČOVA DOMU

3.1 Historie Milíčova domu

Historie Milíčova domu začíná v bojových liniích 1. světové války. Zde prožívá těžké roky tváří v tvář smrti i P. Pitter. Domů se vrací jako přesvědčený pacifista s pevným úmyslem sloužit Bohu, který jej ve válečné vřavě několikrát zachránil. To znamená v jeho představách ne jen slovy, ale především činy. Vzorem pro celý život se mu stal Husův předchůdce Jan Milíč z Kroměříže, zejména pro svůj zájem o chudinu a o společenské vydědence. Svě pole působnosti nachází P. Pitter na Žižkově mezi místními dětmi z chudinských kolonií. Jejich otcové byli většinou ještě na vojně, v zajetí nebo v legiích. Matky musely samy živit celou rodinu a neměly čas na děti dohlížet. Pitter se tedy stal členem důvěrníků v žižkovské dělnické čtvrti. Ráno chodil do rodin a vodil děti do školy, ze které děti o přestávce stejně utíkaly. Staral se o oblečení a vyplácení příspěvků. Stále více v něm sílila touha získat vlastní prostor pro práci s dětmi, protože výchovné a kulturní aktivity s dětmi se v pronajatých místnostech nemohly rozvinout naplno (Pitter, 1996).

S kruhem přátel zakládá P. Pitter v roce 1920 spolek, který – s odkazem na Milíče z Kroměříže – nazval Nový Jeruzalém. Spolek si dal za jeden z úkolů zřizování útulků pro děti a mládež. Protože tehdejší legislativa zaručovala obecně prospěšným družstvům výhody a subvence, založili v roce 1923 stavební bytové družstvo Milíčův dům. Oba spolky střádaly peníze na uskutečnění jejich záměru: vybudovat na Žižkově dětský útulek – Milíčův dům. Na státní subvence se nemohli členové spolku spolehnout – stát se ocitl v hluboké hospodářské krizi a obtížně mohl dostát svým tehdejším závazkům.

V roce 1924 vyšlo prvé číslo *Sbratření, časopisu k obrodě ducha a společnosti*, jehož byl P. Pitter vydavatelem a odpovědným redaktorem. Osou časopisu byly články s duchovním obsahem. Postupně se objevily i články týkající se společenských problémů, otázek míru a války, vztahu ke zvířatům, vegetariánství. Zároveň je v něm možno sledovat i postup příprav výstavby i samotné budování Milíčova domu. Již v roce 1932 burcuje P. Pitter ve svém článku uveřejněném v časopise *Sbratření*: „*V dnešní mládeži vyrůstají lidé, kteří zítra budou tvořit dějiny!*“ (*Sbratření*, ročník VIII., číslo 7, s. 5). Značně dramaticky popisuje tehdejší neutěšenou situaci ohledně „dětí ulice“, ze kterých pak rostou lidé na okraji společnosti. Je třeba práce dobrovolníků, kteří cítí s mládeží a pomohou jí čelit škodlivým

vlivům okolí, nejlépe v nově vybudovaném příkladném útulku (Sbratření, 1932). V roce 1933 hlásá titulek: „*Milíčův dům stojí!*“ Článek zdůrazňuje i problémy, které výstavbu doprovázely, především s prosakující vodou. Popisuje dispoziční řešení interiérů a plánování dokončovacích prací – omítnutí stavby je posunuto až na jarní měsíce. Článek nezapomíná ani na poděkování staviteli Milíčova domu dr. Skorkovskému (tento dobrodinec poskytl na stavbu výhodný úvěr) a také připomíná drobné dárce, kteří přispívali menšími částkami. Za 50 Kč si mohli zájemci zakoupit v tzv. „*sedadlové akci*“ vlastní židli do besídkového sálu (Sbratření, ročník IX., číslo 9 – 10, příloha Studánka, s. 9).

Vlastní slavnostní otevření útulku mládeže v Praze na Žižkově proběhlo na Štědrý den roku 1933. Kromě asi 80 dětí se ho zúčastnili i někteří rodiče. Zahájení bylo doprovázeno vystoupením pěveckého kroužku, recitací a zpěvem koled. Po rozhrnutí opony se objevil krásně ozdobený vánoční stromek. Každé dítě dostalo nadílku a dětskou knížku. Článek z roku 1934 pak popisuje změnu, která se s dětmi během následující doby odehrála: „*Kdo byl přítomen chvíli, kdy hoši a děvčata, vesměs z nedalekých kolonií nouzových domků, prvně vpadli do Milíčova domu, a přijde dnes do našich družin, mluví o zázraku. To už není neukázněná horda divochů, nýbrž mladí spolupracovníci, kteří počínají chápat poslání „Milíčova domu“ a dobrovolně a radostně se podřizují pořádku a vedení*“ (Sbratření, ročník X, číslo 2, str. 6) (viz příloha D). Dále je popisován program a činnost dětí s poznámkou, že „*děti chodí velmi rády, nechce se jim domů a chtěly by přicházet každý den. To zatím není možné, protože dům není zcela zařízen, dílně chybí nářadí a materiál, apod.*“ (Tamtéž, s. 6). Následuje opět poděkování sponzorům za darování modelovací hmoty, lýka a hraček pro děti. Zároveň jsou zmiňovány i výchovné metody: „*Nikdo z nás vedoucích si už nemůže naříkat na nekázeň. Bez křiku, vlády a napomínání poslechnou všichni hned a rádi. Ovšem, nelze žádat od nich, co je pro ně nemožné.*“ (Tamtéž, s.6).

V roce 1936 byl Milíčův dům po přístavbě dvou poschodí dokončen. Jednoduchá, ale účelná stavba byla opět dobudována prostřednictvím dobrovolných příspěvků. V roce 1938 se z dalších dobrovolných příspěvků podařilo vybudovat ozdravovnu v Mýtě u Rokycan pro celoroční pobyt asi 20 dětí. V létě zde byly pořádány stanové tábory pro milíčovské děti, oslabené děti zde ale mohly na čerstvém vzduchu pobývat celoročně.

Do Milíčova domu docházely už před 2. světovou válkou děti emigrantů z nacistického Německa, později také děti uprchlíků ze Sudet. Během 2. světové války v Milíčově domě i v ozdravovně v Mýtě u Rokycan trávily čas děti židovské, které jinak nesměly navštěvovat

žádná dětská zařízení. Pracovníci Milíčova domu pomáhali za války rodinám židovských dětí, které tajně navštěvovali, nosili jim potraviny a morálně je povzbuzovali. Tyto rodiny bohužel postupně odcházely do transportů, deportováni byli i někteří pracovníci Milíčova domu (Pitter, 1996).

P. Pitter a jeho spolupracovníci stáli u zrodu záchranné akce pro židovské děti, které se po osvobození vracely z koncentračních táborů. Na zámcích Štířín, Olešovice, Kamenice a Lojovice a v penzionu v Ládví, které byly přeměněny na ozdravovny, byla dětem poskytnuta lékařská péče, kvalitní strava, ale hlavně láskyplné zacházení. Děti, které v době války neměly dovoleno chodit do školy, si nyní doplňovaly zameškané vzdělání. Byla jim tak poskytnuta možnost duševní a fyzické rekonvalescence. K židovským dětem brzy přibýly do zámeckých ozdravoven další oběti války – tentokrát to byly německé děti z českých internačních táborů, kde se svými rodinami čekaly na odsun do Německa. P. Pitter odsuzoval násilí na německém obyvatelstvu, poukazoval na to, že děti nejsou zodpovědné za činy dospělých. Zdravotní a sociální péče se po zotavení dětí prolínala s výchovou. Ta ale nebyla snadná, zvláště v případě starších německých dětí ovlivněných nacistickou propagandou v Hitlerjugend (Tamtéž). V kontextu poválečné doby bylo mimořádné, že německé děti byly vychovávány společně s dětmi židovskými. Mírové koexistenci se zde učily děti bývalých nepřátel:

„Pitter pomáhal německým dětem, což bylo cenné v kontextu celospolečenské protiněmecké nálady, včetně médií, kde se objevovaly i titulky typu: Mrtvý Němec, dobrý Němec. Pitter se dočkal útoků vůči své osobě, ale přesto v pomoci dětem nepřestal. Máme zde příklad člověka, který zdůrazňoval, že dětem je nutné pomáhat bez ohledu na činy jejich rodičů. Neuznával systém kolektivní viny, i přes vědomí všech válečných útrap perzekuovaného obyvatelstva. Vystupoval proti pomstychtivé atmosféře doby“ (Bednařík, 2014, s. 77).

Při odsunu Němců zprostředkoval Pitter se svými spolupracovníky spojení dětí s jejich rodiči nebo příbuznými. Právě v Milíčově domě byla zřízena kancelář, která spolupracovala s německými pátracími službami až do roku 1950. Řada dobrovolníků pomáhala s ověřováním různých stop, prováděla místní šetření, poskytovala naději mnohým zoufalým rodičům. V Milíčově domě se sbíhaly výsledky pátrání po ztracených či nezvěstných dětech a rodičích, případně se pro děti hledali vhodní pěstouni.

Akce „zámky“ byla ukončena v roce 1947 a během dvou let jí prošlo přes 800 židovských a německých dětí (Kosatík, 2009).

Práce v Milíčově domě pokračovala v původním duchu do roku 1948, kdy začal nový komunistický režim křesťanský způsob výchovy postupně omezovat. Pracovníci byli například nuceni přijmout mnohem více dětí, než dovolovala kapacita domu, Milíčův dům se stal běžnou školní družinou (Pitter, 1996). Od roku 1976 v budově sídlí mateřská škola, která v roce 2001 převzala čestný název Mateřská škola Milíčův dům a o odkaz svých zakladatelů nadále pečuje.

4 SOUČASNOST MILÍČŮV DŮM

4.1 Současnost Milíčův dům a program mateřské školy

Od roku 1976 sídlí v budově mateřská škola. V roce 2001 převzala čestný název Mateřská škola Milíčův dům. Jsou zde čtyři třídy pro 68 dětí, což je maximální kapacita školy.

Děti jsou rozdělené na tyto třídy:

- 1) Veverky – předškolní třída, 24 dětí
- 2) Pejsci – smíšená třída, 22 dětí
- 3) Myšky – předškolní třída (mikrotřída pro děti vyžadující speciální péči), 11 dětí
- 4) Kočky – mikrotřída pro děti vyžadující speciální péči, 11 dětí.

(Milíčův dům, online, cit. 2015-02-21a)

Koncepce mateřské školy vychází z myšlenek a odkazu Přemysla Pittra. Snaží se o to, aby tolerance a příkladný vztah k dětem byly samozřejmostí. Pedagogové podporují vliv rodiny na dítě a v zájmu zdravého vývoje dítěte vycházejí rodině vstříc. Tam, kde rodina z nějakého důvodu nestačí plnit svoji funkci, se snaží opoždění dítěte vyrovnat před vstupem do základní školy. Pedagogičtí pracovníci uznávají prvořadost výchovného působení i posláním rodiny, jejich postavení vůči rodině je doplňující. Z této koncepce je sestaven školní vzdělávací program „Hrajeme si spolu“, který plní hlavní cíle rámcového vzdělávacího programu pro předškolní vzdělávání (Milíčův dům, online, cit. 2015-02-21b).

ŠVP, který byl inovován v roce 2014, je k nahlédnutí v každé třídě a v šatně MŠ. Vychází z RVP PV a prolínají se zde myšlenky P. Pittra. Součástí ŠVP jsou určité programy pro jednotlivé třídy, jako například: Spokojené tváře, Pestrý podzim, Zvonky Vánoc, Svět kolem mě, Co to ťuká?, Těším se na prázdniny a v neposlední řadě také téma „Kdo to byl pan Přemysl Pitter?“ MŠ se snaží navazovat na odkaz P. Pittra, děti se učí vzájemné toleranci. Velmi dobrá a aktivní je spolupráce s rodiči a MŠ dbá na to, aby postavení rodiny bylo vždy výsadní.

V MŠ Milíčův dům zůstává patrný odkaz P. Pittra. Ve 2. patře je přístupná Pittrova pracovna, kde jsou zachovány různé předměty (židle, razítka, pera,...), včetně pracovního

stolu z doby, kdy v Milíčově domě působil. Také jsou zde různé archivní dokumenty a tiskopisy, ze kterých lze vyčíst svědectví jeho pedagogického působení.

Dále se každý rok jezdí na zámek Štířín, kde byla za války jedna z ozdravoven, aby děti položily květiny k jeho pamětní desce. Zámek je sice v současné době konferenčním centrem, avšak stále usiluje o zachování odkazu P. Pittra. Proto pracovníci Štířína vycházejí dětem a pedagogům z MŠ Milíčův dům vstříc při přípravě uvítacího zábavného programu.

4.2 Péče o děti vyžadující speciální přístup

V MŠ se snaží přijmout jakékoliv dítě, i takové, které nebylo jinde přijato, pokud to dovolují běžné podmínky školy. Tímto způsobem je tak naplňován princip integrace v každodenních situacích. Pedagogičtí pracovníci usilují o konkrétní naplnění zásad integrace.

MŠ má dle hygienických požadavků maximální kapacitu 68 dětí. Pracuje zde 12 pedagogických pracovníků (4 speciální pedagogové, 4 asistentky pedagoga a 4 pedagogové).

Okruh handicapů u integrovaných dětí je velmi často opakující. Jsou zde děti, které mají: ADHD (porucha pozornosti s hyperaktivitou), Downův syndrom, DMO (dětská mozková obrna), Pas (porucha autistického spektra), Aspergerův syndrom, vývojová dysfázie (specificky narušený vývoj řeči).

V letošním roce přibyl nový handicap, který je velmi vzácný a jmenuje se Aarskogův syndrom.

„Aarskogův syndrom, nebo také Aarskogův – Scottův syndrom je velmi vzácné genetické onemocnění. Příčinou vzniku syndromu je dědičná genetická mutace v genu, který je nezbytný pro správný vývoj zárodku. Onemocnění tak způsobuje strukturální změny určitých partií lidského těla.

Aarskogův syndrom je charakteristický abnormálním vzhledem jedince. V dětství se onemocnění projevuje menším vzrůstem. Nemocný má oči daleko od sebe a vysoké čelo. Nos je malý a nosní dírky směřují dopředu. Krk pacienta je krátký a vzdálenost nos-horní ret je širší než u zdravých jedinců. Aarskogův syndrom se však neomezuje pouze na deformace v oblasti obličeje. Horní končetiny i prsty nemocného jsou krátké, prsty mohou navíc srůst.

Tento jev se označuje jako syndaktylie. Pacienti trpí častým výskytem břišních a tříselných kýl. U chlapců je také častý nález sestouplých varlat.

Také po mentální stránce zanechává mutace v genu stopy. Syndrom se projeví mírnou až střední retardací, která je doprovázena poruchou pozornosti a hyperaktivitou.

Je to nemoc vrozená a tudíž neléčitelná. Přesto lze pomocí chirurgických zákroků některé deformace zmírnit. Po mentální stránce je nezbytná zvýšená péče rodiny a učitelů. (Aarskogův syndrom, online, cit. 2015-02-20)

Pedagogové se učí s tímto dítětem pracovat, vzdělávají se pomocí dostupných informací a zdokonalují se praxí, aby poskytli odbornou péči a individuální přístup.

„Integrované vzdělávání dětí se speciálními vzdělávacími potřebami. Vzdělávání těchto dětí v mateřských školách či třídách s programem upraveným podle speciálních vzdělávacích potřeb dětí snáze splňuje základní povinné podmínky a v mnoha ohledech potřebám dětí vyhovuje lépe než prostředí běžných mateřských škol. Integrace dětí do běžné mateřské školy však znamená přiblížení se normálnímu prostředí a oslabení určité izolace dítěte i jeho případného vylučování ze společnosti ostatních vrstevníků. To bezpochyby usnadňuje osobnostní a sociální rozvoj i sociální integraci dítěte. Z toho důvodu RVP PV podporuje integraci dětí všude tam, kde je to vzhledem k druhu a míře postižení či znevýhodnění dítěte možné, resp. kde lze vytvořit a zajistit potřebné podmínky. Integrace dětí do podmínek běžných mateřských škol má vedle nesporných pozitiv i svá rizika. Základním předpokladem toho, aby byla tato rizika vyloučena, popř. maximálně snížena, je stanovit, co v kterém konkrétním případě potřeby dítěte představují, jaké z nich vyplývají nároky na práci předškolního pedagoga a jaké podmínky je třeba v prostředí mateřské školy vytvořit“.
(RVP PV, 2004, online, cit. 2015-02-20)

Zatímco RVP jsou určující pro všechna školská zařízení, ŠVP si vytváří každá škola zvlášť podle zásad, které jsou stanoveny v příslušném RVP. RVP PV určuje hlavní podmínky, požadavky a pravidla pro institucionální vzdělávání dětí předškolního věku. Tato pravidla platí pro všechny vzdělávací instituce, které spadají do sítě škol a školských zařízení. Jedná se tedy o mateřské školy, mateřské školy s programem upraveným podle potřeb dětí se speciálními vzdělávacími potřebami a pro přípravné třídy základních škol (RVP PV, 2004, online, cit. 2015-02-20).

Ve druhé části školského zákona, která je určena předškolnímu vzdělávání se píše: „*Předškolní vzdělávání podporuje rozvoj osobnosti dítěte předškolního věku, podílí se na jeho zdravém citovém, rozumovém a tělesném rozvoji a na osvojení základních pravidel chování, základních životních hodnot a mezilidských vztahů. Předškolní vzdělávání vytváří základní předpoklady pro pokračování ve vzdělávání. Předškolní vzdělávání napomáhá vyrovnávat nerovnoměrnosti vývoje dětí před vstupem do základního vzdělávání a poskytuje speciálně pedagogickou péči dětem se speciálními vzdělávacími potřebami.*” (MŠMT – zákon č. 561/2004 Sb., § 33, online, cit. 2015-02-20).

Podmínky pro vzdělávání dětí se zdravotním znevýhodněním a zdravotním postižením. Vzdělávání je třeba přizpůsobit potřebám, které vyplývají ze zdravotního oslabení dítěte, které jsou důsledkem jeho dlouhodobější nemoci, nebo které jsou dány lehčími poruchami jeho učení a chování.

Vzdělávání dětí se zdravotním postižením v mateřských školách či třídách se vzdělávacím programem upraveným podle speciálních potřeb dětí je v souladu s příslušnou vyhláškou 29 personálně posíleno v osobě dalšího pedagogického pracovníka a zabezpečeno dle potřeby souběžným působením dvou pedagogických pracovníků ve třídě. Pro integrované vzdělávání není tato podmínka (možnost) legislativně stanovená. Pokud je však vzdělávání dítěte a péče o ně natolik náročná, že vyžaduje péči dalšího pedagoga či jiného pracovníka, je vhodné jeho účast zajistit. (RVP PV, 2004, online, cit. 2015-02-20)

Ve třídě s integrovanými dětmi je přítomen asistent pedagoga, který má děti na starosti, plně se jim věnuje, pomáhá při různých činnostech, aby jejich zapojení do kolektivu a začlenění probíhalo odborně s individuálním přístupem.

4.3 Vzdělávací obsah - přehled integrovaných bloků

Cíle, koncepce a filozofie MŠ jsou společné pro všechny třídy. Naplňování a realizace těchto cílů je odlišná od běžných tříd, aby vyhovovala potřebám a možnostem jednotlivých dětí.

MŠ úzce spolupracuje s rodiči, SPC (speciálně-pedagogické centrum), PPP (pedagogicko-psychologická poradna), rannou péčí (tzv. terénní služba), APLA (asociace

pomáhající lidem s autismem), s diagnostickými ústavy a se všemi odborníky, ke kterým děti docházejí.

„Integrované vzdělávání zahrnuje celou osobnost dítěte, přináší mu poznatky a dovednosti, podporuje chápání vzájemných souvislostí, umožňuje dítěti orientovat se ve světě, který je obklopuje.“ (Milíčův dům, online, cit. 2015-02-21a)

Bloky se prolínají celým školním rokem, vzhledem k aktuálnosti ročního období a počasí:

Spokojené tváře – blok je úvodní, děti se zde seznamují s mateřskou školou a jejím režimem, s učitelkami, mezi sebou – adaptují se do kolektivu, učí se samostatnosti a zvládání sebeobsluhy.

Pestrý podzim – slouží k poznávání přírody a zaměřuje se na změny v přírodě.

Zvonky Vánoc – seznamují děti s různými tradicemi (Mikuláš, čert, Vánoce).

Svět kolem nás – společné objevování světa – různá povolání, děti z jiných zemí, zdravá výživa, domov,...

Co to ťuká? – pozorování jara, mláďata a jejich rodiče, jarní rostliny a oslava Velikonoc.

Těším se na prázdniny – zaměřeno na sportování, pohyb v přírodě a závěr školního roku se zahradní slavností (pasování předškoláků na školáky).

Kdo to byl pan Přemysl Pitter? – tento blok je zařazen, aby děti věděly, kdo založil jejich mateřskou školu, jak tehdy pracoval s dětmi, které žily na místě, kde žijí teď ony.

Cílem je připomenout a dostat do povědomí život a dílo P. Pittra. Nejen, že se děti učí písničkám a básničkám, které se zpívaly za jeho doby, ale hlavně se snaží představit si odkaz jeho myšlenek, ve kterých má hlavní slovo vřelé a přátelské chování k druhým, tolerance a vzájemná pomoc. (Milíčův dům, online, cit. 2015-02-21b)

Cílem každého bloku je respektovat individuální tempo dítěte a zapojit všechny do činností, děti se speciálními potřebami vzdělávat a integrovat podle jejich možností. V každém bloku se rozvíjí u dětí tvořivost, představivost, fantazie, dále jemná a hrubá motorika, estetické cítění, atd.

Pedagogové se snaží, aby poměr mezi řízenými a spontánními činnostmi byl vyvážený, větší část je věnována spontánní hře. Denně jsou zařazovány rituály, které děti zklidňují a ve speciálních třídách je upřednostňována individuální péče. Veškeré aktivity jsou organizovány tak, aby byly děti podněcovány k vlastní aktivitě, aby měly možnost

experimentovat, aby se zapojily do organizace činností a mohly pracovat svým tempem a podle svých schopností. Integrované děti mají možnost zapojení do činností za podpory asistenta pedagoga. Veškeré činnosti jsou naplánované tak, aby vyhovovaly jejich individuálním a vzdělávacím potřebám.

4.4 Zaostřeno na rodinu

MŠ je doplňující článek a rodina a její vedení je na prvním místě. Nejdůležitější pro dítě je vliv jeho rodiny. V MŠ vytváří a rozvíjí vztahy založené na rovnocenném partnerství, oboustranné důvěře a otevřenosti, podporují a oceňují vzájemnou vstřícnost, porozumění, respekt a ochotu spolupracovat s cílem prohloubit vzájemné výchovné působení. Rodiče se mohou podílet na činnostech v MŠ a účastnit se programu a her pro děti. Jsou pravidelně a dostatečně informováni o všem, co se v MŠ děje. Pedagogové s rodiči konzultují pokroky a rozvoj v učení, řeší případné vzniklé situace a jsou rodičům důvěrnou podporou při výchově dětí.

Koncepce a filozofie MŠ vychází z odkazu P. Pittra a s jeho myšlenkami, které zanechal v různých odkazech sestavilo vedení MŠ 20 bodů, kterými pomáhá rodičům v přístupu ke svým dětem:

„1) *Formulujte svému dítěti životní cíl tak, abyste mu zviditelniili jeho cestu životem.*

2) *Oceňujte každé úsilí svého dítěte.*

3) *Naučte se naslouchat.*

4) *Respektujte city svého dítěte.*

5) *Snažte se každý den najít něco, co byste mohli na chování svého dítěte ocenit.*

6) *Podělte se o svůj citový prožitek s dítětem.*

7) *Budte vytrvalí v pomoci svému dítěti při výběru správné volby.*

8) *Upevňujte vazbu mezi školou a domovem. Podílejte se na stejném úsilí učitele a svého dítěte.*

9) *Učte své dítě, že ono je více než jen jeho tělo.*

10) *Vytvořte doma dítěti pozitivní prostředí.*

11) *Dělejte s dítětem legraci.*

12) *Uložte do svého dítěte něco ze sebe.*

- 13) *Zasáhněte – jestliže se vaše dítě začne podceňovat, začne o sobě pochybovat.*
- 14) *Mluvte otevřeně o tom, co vy očekáváte od svého dítěte a co ono očekává od vás.*
- 15) *Umožněte dítěti podílet se na vašem každodenním rozhodování.*
- 16) *Naučte se naslouchat aniž byste vyřkli soud.*
- 17) *Formulujte své požadavky srozumitelně a jednoznačně.*
- 18) *Učiňte z humoru součást svého života.*
- 19) *Nikdy neurážíte dítě.*
- 20) *Ukazujte dítěti svou bezpodmínečnou lásku.*“ (Milíčův dům, online, cit. 2015-02-21c)

Všechny děti mají ve třídě rovnocenné postavení, stejná práva, možnosti i povinnosti. Pedagogové dbají na to, aby žádné z dětí nebylo zvýhodňováno či znevýhodňováno.

Všechny děti se zapojují podle svých možností.

ZÁVĚR

V bakalářské práci jsem se pokusila zprostředkovat vývoj a úspěchy práce s dětmi vyžadujícími speciální péči v Mateřské škole (MŠ) Milíčův dům, která dále rozvíjí odkaz P. Pittra. Právě osobnost a názory P. Pittra jsou inspirací pro každodenní činnost s dětmi nejen pro pedagogy, ale i pro rodičovskou veřejnost.

I když P. Pitter nebyl vystudovaným pedagogem, měl přirozený pedagogický talent a práce s dětmi byla pro něho nejdůležitější náplní jeho života. Při své práci vycházel z předpokladu, že lidská společnost se skládá z jedinců a na nich záleží, jak se v ní bude všem žít. Počátkem každého jedince je dítě a jeho výchova je tedy zásadní. Tam, kde z nejrůznějších důvodů rodina neplní dobře svoji úlohu, měla by být společnost připravena nabídnout pomocnou ruku. Odebrání dítěte z rodiny je nejkrajnějším řešením. P. Pitter a jeho spolupracovníci chápali svoje působení v Milíčově domě během 30. – 40. let 20. stol. jako příležitost pro práci s celou komunitou. Nedílnou součástí byly besídky, na kterých se počítalo i s účastí rodičů, dále se pořádaly osvětové přednášky i dobročinné sbírky na podporu sociálně slabých rodin na Žižkově atd. Tak se posilovalo vědomí sounáležitosti. Pobyt v Milíčově domě nabízel dětem smysluplnou alternativu k bezcílnému potulování po žižkovských ulicích. Pro prázdninové pobyty se nabízela možnost pobytu v přírodě na zdravém vzduchu v ozdravovně v Mýtě u Rokycan. Vše bylo vedeno sice v bezkonfesijním, ale křesťanském duchu. S tím souvisí i úcta nejen k lidem s odlišným názorem, tedy P. Pittrem proklamovaná teze „Milujte své nepřátele!“, ale i úcta ke zvířatům a životnímu prostředí vůbec. Velký důraz se v Milíčově domě kladl na rozvíjení „toho dobrého“ v každém jedinci, vychovatelé dbali na harmonické vztahy a ohleduplnost mezi dětmi i dospělými. Dokonce ani nebyly tolerovány hračky připomínající násilí a u sportovních klání nebyla v popředí soutěživost. Nejvíce se oceňovala práce pro druhé a snaha překonávat překážky a vnitřní limity. Každý sebemenší pokrok u dítěte byl náležitě oceňován, hlavně u dětí neprůbojných a zakřiknutých.

Také samotnou stavbu vysněného útulku pro děti – tedy Milíčův dům – naplánoval P. Pitter velmi moderně. Prostorná a světlá budova umožňovala dětem pestré využití volného času. Měly k dispozici dílnu, herny, tělocvičnu i knihovnu. Součástí komplexu byla zahrada a sportoviště, což nebylo na Žižkově běžné. Také se myslelo na hygienické a zdravotní zázemí.

K největším přednostem P. Pittra patřila schopnost obklopit se oddanými spolupracovníky. K nejbližším patřila Olga Fierzová, původem ze Švýcarska, s českým prostředím se však naprosto sžila. Jako vystudovaná pedagožka spolu s dalším pedagogem Ferdinandem Krchem představovali odborníky, kteří se podíleli i na metodologickém vedení ostatních spolupracovníků. Není pochyb o tom, že také oni vtiskli Milíčovu domu podobu vlídné žižkovské oázy.

Milíčův dům se stal ve 30. letech 20. století příkladem česko-židovsko-německého soužití. Útočiště zde našli někteří z uprchlíků z nacistického Německa, během okupace byly podporovány židovské rodiny. Po osvobození se staly kanceláře v Milíčově domě centrem spolupráce s německými pátracími agenturami. To potvrzuje, že bylo v Milíčově domě silně přítomno vědomí solidarity s trpícími.

V kapitole *Pedagogická práce Přemysla Pittra* jsou ukázány nejdůležitější zásady P. Pittra pro práci s dětmi. Svoje komplexní představy o možnosti nápravy fungování celé společnosti představil P. Pitter v práci *Kulturní a sociální program*. Sepsal jej během okupace a předmluvu dopsal po osvobození republiky. Jeho pozornost je sice upřena na rekonstrukci celé společnosti, a to i po ekonomické a právní stránce, nejvíce do hloubky je ale propracovaná část věnovaná výchově a školství. To souvisí s Pittrovým přesvědčením, že náprava a prosperita společnosti je závislá na kvalitě výchovy dítěte. Je pravda, že některé Pittrovy názory zní dnes značně utopicky a jsou prakticky hlavně z finančních důvodů nerealizovatelné, nedá se jim však upřít upřímná snaha o zlepšení tehdejší společnosti. Podle Pittrova přesvědčení nemůže bez základních etických principů existovat spravedlivý sociální řád. V centru pozornosti i v sociálních otázkách je u P. Pittra vždy rodina jako nejdůležitější článek společnosti.

V kapitole *Pedagogická činnost Olgy Fierzové v Milíčově domě* a v kapitole *Pedagogické úsilí Ferdinanda Krcha* je pozornost věnována odborným názorům dvou nejvýznamnějších spolupracovníků P. Pittra. Oba byli vystudovaní pedagogové, byli ovlivněni reformními snahami ve školství ve 20. a 30. letech 20. století. V centru pozornosti bylo dítě a rozvoj jeho schopností, cílem výchova k samostatnosti a k aktivní práci ve prospěch společenství. Veškerá činnost v Milíčově domě vedla k posilování zdravého sebevědomí dětí a ke kultivování jejich prožitků. Dítě bylo vnímáno jako rovnocenný partner, vychovatelé jednali vždy s taktem a s respektem k osobnosti dítěte.

Názory P. Pittra jsou zároveň názory hluboce věřícího křesťana, který vždy svá slova doprovázel konkrétními činy. Byl vždy ochoten pomáhat tam, kde to bylo zapotřebí. Takto chápal ve svém pojetí praktické křesťanství. Každý krok měl vždy dopředu dobře promyšlený, byl veden láskou k bližnímu, pokorou a vůlí k pravdě a míru. Za svoji práci pro druhé P. Pitter ani jeho spolupracovníci nikdy neočekávali nějakou odměnu.

Milíčův dům sloužil po celou dobu své existence dětem. I v současné době je v MŠ Milíčův dům patrný odkaz P. Pittra. Projevuje se nejen ve výzdobě interiéru a v uchování autentické pracovny P. Pittra, ale hlavně v celkové atmosféře tohoto předškolního zařízení. P. Pitter je připomínán řadou aktivit, které mají za úkol seznámit děti s touto osobností. Ve třídách jsou integrovány děti vyžadující speciální přístup. Integrace klade vysoké nároky na pedagogické pracovníky, především na jejich odbornou přípravu. Je potěšující, že je odkaz a dílo P. Pittra pro ně v mnohém inspirující. Jak vyplývá ze školního vzdělávacího programu MŠ Milíčův dům, usilují pedagogové o harmonické spolupůsobení s výchovným vlivem rodiny. Důležitá je oboustranná důvěra a otevřenost. Spolupráce s rodiči na činnostech v MŠ a účast na programu a hrách pro děti je vítaná.

Společný pobyt a činnosti s integrovanými dětmi jsou pro dětský kolektiv neocenitelnou sociální zkušeností. Dochází tak k naplňování výchovného odkazu humanisty, vychovatele a sociálního pracovníka P. Pittra a jeho spolupracovníků.

SEZNAM POUŽITÝCH ZDROJŮ

Seznam použitých českých zdrojů

BEDNAŘÍK, P. *Česko-německo-židovské soužití ve 30. letech v Československu a možnosti jeho výkladu v současné školní výuce. In: Evropský humanista Přemysl Pittra (1895 – 1976), Edice Hovory 17.* Ediční řada Nadačního fondu Přemysla Pittra a Olgy Fierzové. Středokluky, 2014. ISBN 978-80-86057-94-1.

FIERZOVÁ, O. *Dětské osudy.* Praha, 1992.

FIERZOVÁ, O. *Přemysl Pittra a jeho dílo. Norimberk 1961- 1962, vyšlo v díle: Nad vřavou nenávisti: vzpomínky a svědectví Přemysla Pittra a Olgy Fierzové.* 1. vyd. Praha: Kalich, 1996. ISBN 80-7017-972-4.

FIERZOVÁ, O. *O výchově dítěte dramatisací.* Rukopis. Archiv P. Pittra a O. Fierzové, karton č. 95, 1940.

FIERZOVÁ, O. *Výchova v Milíčově domě. In Zpravodaj Milíčova domu – příloha Studánka, Sbratření r. XVI, č.11,* 1940.

FIERZOVÁ, O. *Několik slov o vysvědčení. In Zpravodaj Milíčova domu – příloha Studánka, Sbratření r. XVI, č. 3,* 1940.

KOHN, P. *Můj život nepatří mně. Čtení o Přemyslu Pittrovi.* Praha: Kalich, 1995. ISBN 80-7017-852-3.

KOHN, P. *Olga Fierzová – žena ve stínu. In: Hovory 6.* Sborník Nadačního fondu Přemysla Pittra a Olgy Fierzové, referáty z mezinárodní konference „Žena ve stínu“, Praha, 2000. ISBN 80-902528-4-2.

KOHN, P. *Zámky naděje.* Archiv Pedagogického muzea J. A. Komenského. Praha, 2011. ISBN 978-80-87127-30-8.

KOSATÍK, P. *Sám proti zlu: život Přemysla Pittra (1895-1976)*. Praha a Litomyšl: Paseka, 2009. ISBN 978-80-7185-971-0.

KRCH, F. *Výchova srdce. In: Hovory 15-16*, Sborník Nadačního fondu Přemysla Pittra a Olgy Fierzové, Praha, 2010. ISBN 978-80-86779-18-8.

LAUKOVÁ, L. *Ferdinand Krch. In Sborník referátů Přemysl Pitter: život – dílo – doba*. Praha: PMJAK, 1996. ISBN 80-901461-4-7.

MATOUŠ, M. *Učitel lidství Ferdinand Krch. In Hovory 4*, Sborník nadace Přemysla Pittra a Olgy Fierzové. Praha: Oliva, 1998. ISBN 80-85942-35-6.

PASÁK, T. *Přemysl Pitter. Život pro druhé*. Praha a Litomyšl: Paseka, 1997. ISBN 80-7185-X.

PASÁK, T. *Život Přemysla Pittra*. Praha, 1995. ISBN 80-211-0212-8.

PILBAUEROVÁ, M. *Naše dílna. Proslov při rodičovské besedě v Milíčově domě. In Zpravodaj Milíčova domu – příloha Studánka, Sbratření r. XIII, č. 2, 1937.*

PITTER, P. *Duchovní revoluce v srdci Evropy*. Nadační fond P. Pittra a O. Fierzové. 3. vyd., Praha, 2011. ISBN 978-80-7017-159-2.

PITTER, P. *Nad vřavou nenávisti*. Praha: Kalich, 1996. ISBN 80-7017-972-4.

PITTER, P. *Kulturní a sociální program*. Strojopis, 1942. APP karton 12.

PITTER, P. *Poslání denních útluků*. Strojopis, 1942 - 1948. APP karton 15.

PITTER, P. *V dnešní mládeži vyrůstají lidé, kteří zítra budou tvořit dějiny. In Sbratření r. VIII, č. 7, 1932.*

RAJMONOVÁ, D. *Přemysl Pitter a Husův sbor Čechů a Slováků v Curychu. Hovory 2*, Sborník nadace Přemysla Pittra a Olgy Fierzové. 1. vyd. Praha: Oliva, 1996. ISBN 80-85942-23-2.

SEDLÁČKOVÁ, B. *Pedagogická činnost Přemysla Pittra. Sborník referátů Přemysl Pitter: život a dílo*. 1. vyd. Praha: Pedagogické muzeum J. A. Komenského, 1994. ISBN 80-901461-1-2.

SKALKOVÁ, J. *Úvod do metodologie a metod pedagogického výzkumu*. Praha: SPN, 1983. ISBN 14-411-83.

ŠÍMA, M. *Moje dětství v Milíčově domě. Sborník referátů z mezinárodní konference Přemysl Pitter: život-dílo-doba*. Praha: Ped. muzeum J. A. Komenského, 1996. ISBN 80-901461-4-7.

TEICHMAN, Z. *Jak jsme ze zámků dělali ozdravovny. Sborník referátů Přemysl Pitter: život-dílo-doba*. 1. vyd. Praha: Pedagogické muzeum J. A. Komenského, 1996. ISBN 80-901461-4-7.

Zápisky z porad v Mýtě, rukopis, ČAPP karton č. 4, 1943 – 1945.

Zdravotní poznámky pro prázdniny r. 1942 na základě zkušeností z léta r. 1941, rukopis, ČAPP karton 4, 1942.

Seznam použitých internetových zdrojů

ILENČÍKOVÁ, T. *Aarskogův syndrom*. [online]. © 2013 [cit. 2015-02-20]. Dostupné z: <http://cs.medlicker.com/282-aarskoguv-syndrom-priciny-priznaky-diagnostika-a-lecba>

Milíčův dům. [online]. © 2008 [cit. 2015-02-21a].

Dostupné z: <http://www.milicuvdum.cz/o-skolce/>

Milíčův dům. [online]. © 2008 [cit. 2015-02-21b].

Dostupné z: <http://www.milicuvdum.cz/programy-ve-tridach/>

Milíčův dům. [online]. © 2008 [cit. 2015-02-21c].

<http://www.milicuvdum.cz/o-skolce/pro-rodice/>

MŠMT. [online]. © 2013-2015 [cit. 2015-02-19].

Dostupné z: <http://www.msmt.cz/dokumenty/novy-skolsky-zakon>

RVP PV. [online]. © 2009 [cit. 2015-02-20].

Dostupné z: http://www.vuppraha.cz/wp-content/uploads/2009/12/RVP_PV-2004.pdf

Seznam ostatních zdrojů

Periodika:

Sbratření 1924-1941 (APP)

Posel z Milíčova domu 1945–1948 (APP)

Hovory s pisateli 1962-1990 (APP)

Archivy a muzea

Archiv Přemysla Pittra a Olgy Fierzové v Národním pedagogickém muzeu a knihovně J. A. Komenského, Praha 1, Valdštejnská 18-20.

SEZNAM ZKRATEK

F. Krch – Ferdinand Krch

MŠ – Mateřská škola

O. Fierzová – Olga Fierzová

P. Pitter – Přemysl Pitter

RVP – Rámcově vzdělávací program

RVP PV – Rámcově vzdělávací program předškolní výchovy

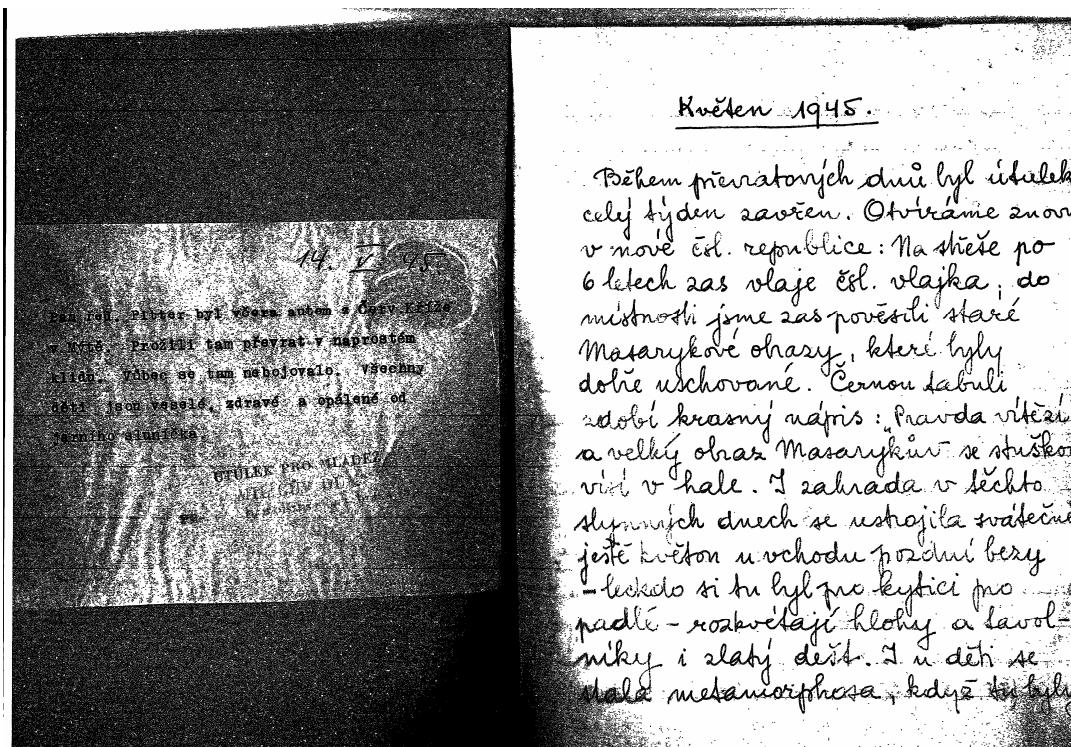
ŠVP – školní vzdělávací program

SEZNAM PŘÍLOH

Příloha A – Záznamy o událostech z roku 1945.....	I
Příloha B – Rozdělení družin.....	II
Příloha C – Dopis rodičům.....	III
Příloha D – Časopis Sbratření	IV
Příloha E – Přemysl Pitter.....	V
Příloha F – Milíčův dům, 1937.....	V
Příloha G – Zápisky z Milíčova domu (1. strana).....	VI
Příloha H – Zápisky z Milíčova domu (2. strana).....	VII
Příloha I – Skupina zachráněných židovských dětí, 1945.....	VIII
Příloha J – P. Pitter , O. Fierzová při převzetí medaile na izraelském konzulátě, 1966.....	VIII
Příloha K – Milíčův dům, současnost 2015.....	IX
Příloha L – Pracovna v Milíčově domě.....	IX

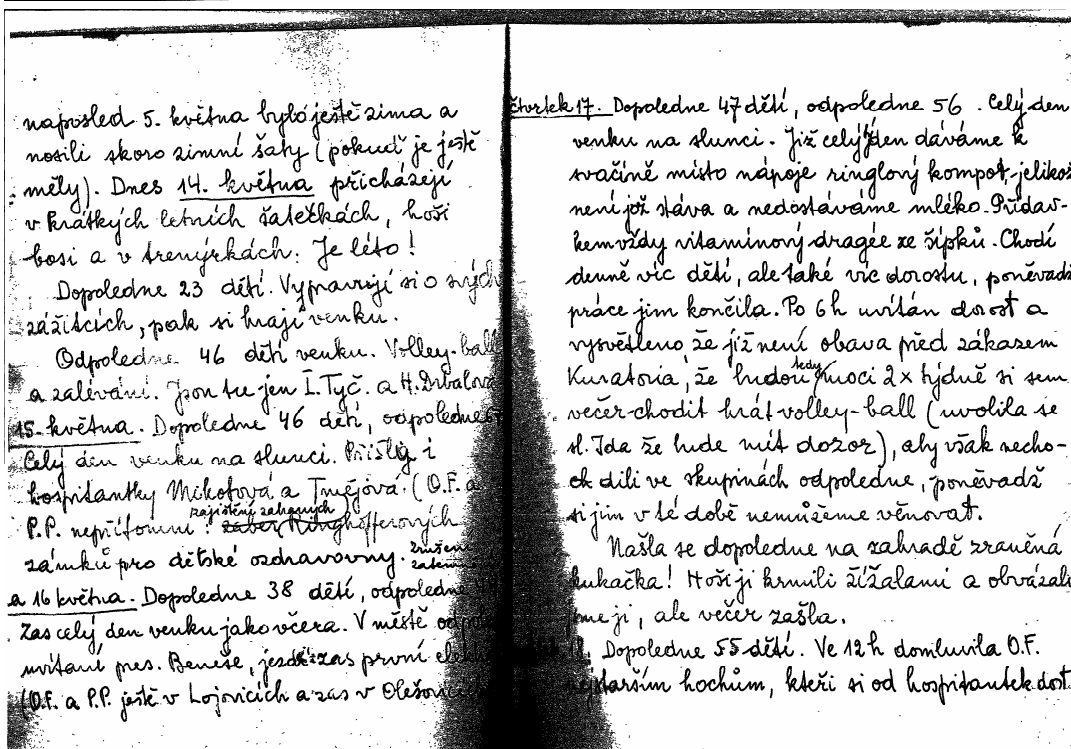
PŘÍLOHY

Příloha A – Záznamy o událostech z roku 1945

Květen 1945.

Během převratných dnů byl úžasně celý týden zavřen. Otvíráme znovu v nové čsl. republice: Na stěse po 6 letech zas vlaje čsl. vlajka, do místnosti jsme zas pověsili staré Masarykové obrazy, které byly dobře uchované. Černou tabulí se dobi krásný nápis: „Pravda vítězí a velký obraz Masarykův se stůškou visí v hale. I zahrada v těchto slunných dnech se ustrojila svatebně ještě květon u vchodu pozdní berry – lehkoto si tu byl pro květy pro padlé – rozkvétají hlohky a savolniky i slabý dešť. I u dětí se dala metamorfóza, když tu byly

naposled 5. května bylo ještě zima a nosili skoro zimní šaty (pokud je ještě měly). Dnes 14. května přicházejí v krátkých letních šatečkách, hoši bosí a v trenýčkách. Je léto!
 Dopoledne 23 dětí. Vypravují si o svých zážitcích, pak si hrají venku.
 Odpoledne 46 dětí venku. Volley-ball a zalévání. Jon tu jen I. Tyč. a H. Dřbalová
 15. května. Dopoledne 46 dětí, odpoledne 46 dětí.
 Celý den venku na slunci. Přišly i hospitanky Mikofova a Tmejová. (O.F. a P.P. nepřítomni) zábr. Houghfferových zábr. zábr. zábr.
 16. května. Dopoledne 38 dětí, odpoledne 38 dětí.
 Zas celý den venku jako včera. V místě odpoledne přišli přes Benese, ještě zas první děti (O.F. a P.P. jstě v Lojnicích a zas v Olešovicích)

červenek 17. Dopoledne 47 dětí, odpoledne 56. Celý den venku na slunci. Jž celý týden dáváme k svatebně místo nápoje ringlorý kompot, jelikož není jstě sáva a nedostáváme mléko. Přidáváme vitamínový dragée ze šípku. Chodí denně víc dětí, ale také ve dorostu, poněvadž práce jim končila. Po 6 h uvítán dorost a ryověleno že jž není obava před zákasem Kuratoria, že budou ^{hoši} knoci 2x týdně si sem večer chodit hrát volley-ball (uvolila se st. Tada že bude mít dozor), aby však nechock děti ve skupinách odpoledne, poněvadž si jim v té době nemůžeme věnovat.
 Našla se dopoledne na zahradě zravěná bukačka! Hoši ji krmili žitčalamy a obvárali ji, ale večer zašla.
 18. Dopoledne 55 dětí. Ve 12 h domluvila O.F. s Hrášim hochim, kteří si od hospitantek dot.

Zdroj: PITTER, P. Poslání denních útulků. Strojopis, 1942 - 1948. APP karton 15

Příloha B – Rozdělení družin

Rozvrh v zimě 1935 - 1936.

Studená	Volné místo u podlím	Sál	Dílňa	Lázně	Jidelna
P.P.	Volné místo u podlím	0.F.	Skřítkové M.P.	Slunečka M.P.	Šití A.R.
A.P.	Mey. mléčná travičina	0.F.	P.P.	Věelky M.P.	Schize sluneček 0.F.
P.P.	A.R.	A.R.	Hospodyňky M.P.	Hospodyňky M.P.	Schize Kuzalata 0.F.
A.P.	Mey. mléčná travičina	A.R.	Junáci P.P.	Pomocnice Junáci P.P.	Schize Hospodyňky 0.F.
P.P.	A.R.	I.T.	Slunečka M.P.	slunečka M.P.	Šití M. Vysoková, Šití. Holíčková
A.P.	Mey. mléčná travičina	0.F. A.R.	Věelkové P.P.	Němčičské děvčata A.R.	
	A.R.	0.F.	Věelky M.P.	Věelkové A.R.	Věelky P.P.
	mléčná travičina	0.F.	Puškopníci P.P.	Němčičské A.R.	Šest M. Bedková, mužiči F. Kuch.
	mléčná travičina	0.F. A.R.		Puškopníci P.P.	Děti F. Kuch. uč. Wlča.

6-8 Schize Pomocnice uč. uč. 0.F.

Zdroj: PITTER, P. Poslání denních útlků. Strojopis, 1942 - 1948. APP karton 15

Příloha C – Dopis rodičům

V Praze dne 16. března 1949.

Pani Morávková,

Kalininova 7, Praha-Žižkov,

Vážená paní!

V posledních týdnech pozorujeme početné zhoršení v chování Vašeho Zdenka. Na napomínání odpovídá odlišnými poznámkami a drsnými slovy. Není přístupný rozumné a milové, ani přičině-
nu pokájení. Před týdnem byla celá skupina věšáků hoštěna na uličnické chování venku i tedy potrestána. Na ostatní chlapce to mělo dojem
dobrý. Zdeněk se narypk všem chová tak vysypaně, že jsme ho museli poslat pryč.

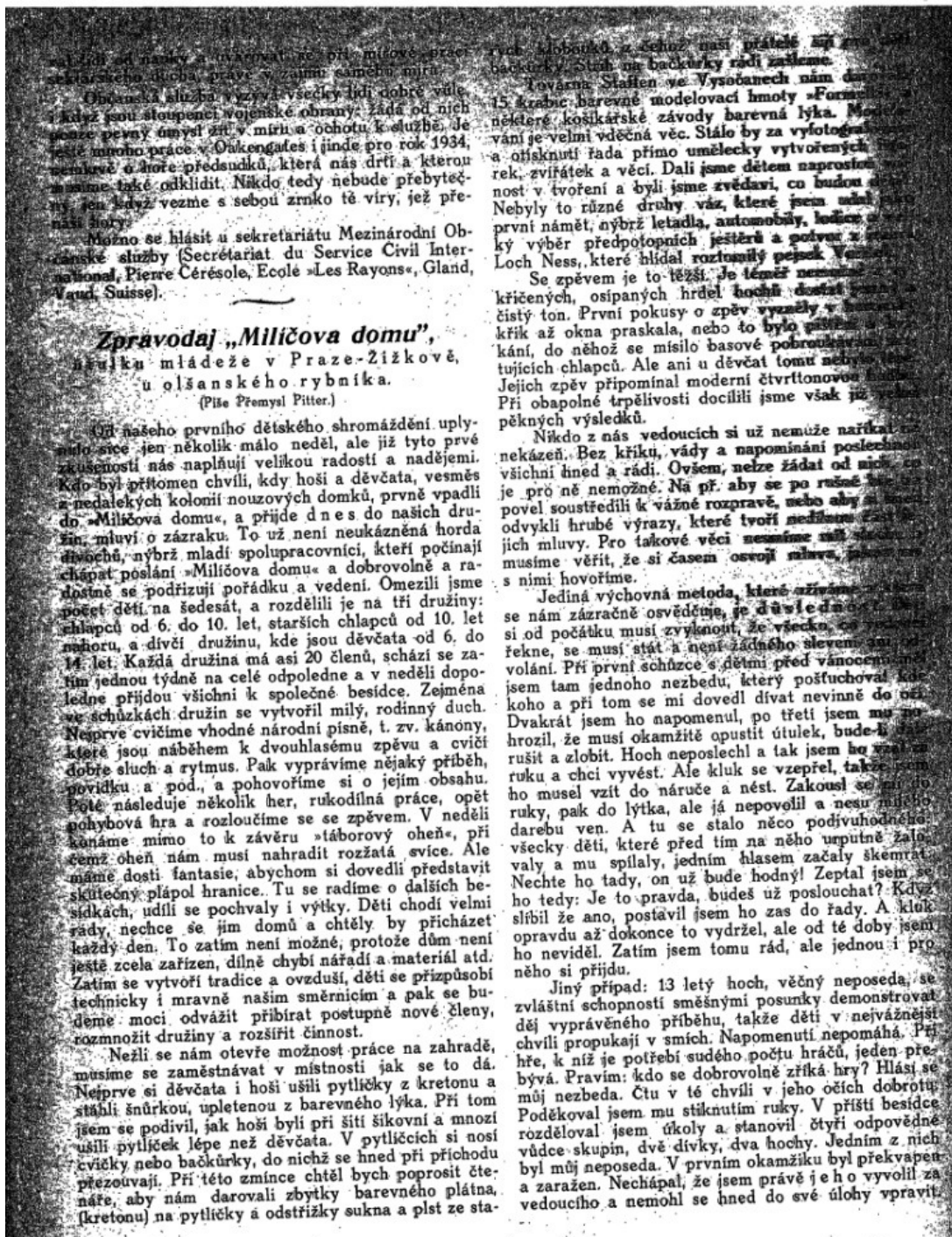
Dnes znovu umyslně se choval tak hrubě, že mu-
sel být vyveden z místnosti. Uvažovali jsme o tom, co může být příči-
nou jeho odlišného chování. Je možné, že nastalo zhoršení jeho nára-
votného stavu, což snad vyvolává i jeho podrážděnost.

Ale ještě spíše myslíme, že výchova u babičky není
dosti pevná, že by potřeboval důsledné vedení a dozor rodičů. Příliš
se rád bývá zvyklý na to, že může ve všem prosadit svou vůli a nemusí
se podrobit kázní.

Nepíšeme Vám toto, abyste hocha trestali, to si sami
ne sami, ale abychom Vás upozornili na stav, který - kdyby potrvál -
mohl by mítí nežádoucí následky na jeho vývoj.

Rádi bychom se s Vámi o tom poradili.

S pozdravem

Zdroj: Sbratření 1924-1941 (APP)

Příloha E – Přemysl Pitter

Zdroj: PASÁK, T. *Život Přemysla Pittra.*

Příloha F – Milíčův dům, 1937

Zdroj: PITTER, P. *Nad vřavou nenávisti.*

Příloha G – Zápisky z Milíčova domu (1. strana)

V Praze-Žižkově v prosinci 1948.

Milí přátelé!

Zahrada Milíčova domu ztratila zelený háv. Stromy stojí holé. Děti několikrát odklidily spadané listí a zkřoupaly poslední mrkve a kedlubny se svých záhonků. Mlha a chladno nás nutí trávit většinu času uvnitř domu. Místem na hřištích hrají si děti po skupinách v sále. Ještě nikdy neměl pro ně takovou přitažlivost jako teď. Vždyť celá podlaha je pokryta krásným novým linoleem, které nám poslali darem kanadští unitáři! Jeho červeň dává celému sálu jasný vzhled. Už nemusí děti a hlavně vychovatelé trnout strachy, aby někdo v zápalu hry nezakopl o roztrhanou gumu, která po 14 let konala věrné služby, ale nakonec přec jen dosloužila. Její zachovalou část jsme přenesli do dílny, kde bude jistě dobře sloužit řadu dalších let.

V září se nám přihlásilo nebývalé množství školáčků z prvních tříd, protože mnohem víc matek chodí do práce. A byly to větší-nou-naléhavé případy, které nebylo možno odmítnout. Za to je "hernamalých" přeplněna a musíme učinit opatření, jak ulehčit práci nebe-hé tetince, která má "Broučky" a "Kúzлата" na starosti. Ostatní děti si v tiché studovně píší úkoly, nebo si čtou. V "šití" pletou si děvčata s velkou pílí pěkné ponožky, rukavice a švetry. Vlnu nám darovali přátelé ze Spoj. států. V jídelně staví hoši pomoči stavebnic, nebo pracují v dílně u hoblice. Jednotlivé družiny mají své schůze v klubovně, a v úterý a v sobotu jsou v hudební síni společné besídky se zpěvem a vážným i veselým vyprávěním.

Pracovna je ve zvláštní oblibě. Tam možno z darovaných odřezů papíru a z prázdných krabic robit zdobné desky, zvířátka, pokojíčky, panáky i divadélka. V době předvánoční je tu veliký ruch. Děti chystají rodičům a sourozencům dárky vlastní výroby. Ale také samy se již těší na vánoční překvapení. Doufáme, že za Vaší pomoci budeme jim moci opět připravit pěknou nadílku. Mnoho filných rukou chystá panenky, šitíčka a j. Nutno však sehnat materiál a leccos přikoupit. Proto Vás, milí přátelé, jako každého roku prosíme o příspěvní, ať věcné, ať peněžité. Udržování domu, otop, světlo, potraviny a spousta jiných věcí stojí mnoho peněz, jejichž jediným zdrojem jsou Vaše příspěvky. Víím, s jakou láskou myslíte na Milíčův dům a

Příloha H – Zápisky z Milíčova domu (2. strana)

jakou obětavostí mu dokazujete svou přízeň a důvěru! Bývám zejména dojat dary těch přátel, o nichž vím, že sami mají nedostatek. Ale právě to přináší našemu dílu požehnání a zavazuje i nás, kteří v Milíčově domě pracujeme, k svědomité odpovědnosti. K Bohu, k dětem, i k Vám, milí přátelé!

Přeji Vám se svými spolupracovníky požehnané vánoce i Nový rok !

Váš

Přemysl Pitter.

Náš obvyklý předvánoční

b a z a r

bude otevřen po celou neděli 12. prosince 1948 v hudební síni Milíčova domu na Žižkově. Výstup. stanice el. dr. 2 a 7 na Olšanském náměstí. Dary do bazaru vděčně přijímáme. Výtěžek je určen pro nadílku dětem.

Touž neděli

se koná o půl 10. hod. dopol. shromáždění v sále Milíčova domu, a odpoledne o 3. hod. přednáška Přemysla Pittra:

"Problémy náboženské výchovy".

Beethovenovu "Měsíční sonatu" zahraje Olga Pitráková.

/Prosíme, abyste děti na přednášku nebrali./

✖

Jako vhodný vánoční dárek Vám doporučujeme

"Slovo Boží dětem" od Přem. Pittra. Cena 42 Kčs.

Pro mládež i dospělé.

Připomínky na příští bazar:

- 1) Nesapomenout na sbírku u vchodu při odpo. přednášce
- 2) Na závěr po přednášce ještě jedno hudební číslo.

Připomínka:

Shromáždění v Milíčově domě se konají pravidelně každou druhou a čtvrtou neděli v měsíci, vždy o půl 10.

Na příští pozvánku na bazar:

- P 12.
- 1) Požádat o příspěvky do bufetu.
 - 2) Pošle-li věcný dárek do bazaru, udejte jeho cenu! ^{prodejní}
 - 3) Svůj nákup v bazaru proveďte pokud možna v hodinách poledních, kdy je nejvolněji.

Příloha I – Skupina zachráněných židovských dětí, 1945

Zdroj: KOHN, P. *Můj život nepatří mně. Čtení o Přemyslu Pittrovi.*

Příloha J – P. Pitter a O. Fierzová při převzetí medaile na izraelském konzulátě, 1966

Zdroj: PITTER, P. *Nad vřavou nenávisti.*

Příloha K – Milíčův dům, současnost 2015

Zdroj: autor práce, 2015 (vlastní šetření)

Příloha L – Pracovna Přemysla Pittra v Milíčově domě

Zdroj: MŠ Milíčův dům, online, cit. 2015-02-20

BIBLIOGRAFICKÉ ÚDAJE

Jméno autora: Irena Havlíčková

Obor: speciální pedagogika - vychovatelství

Forma studia: kombinované

Název práce: Odkaz Přemysla Pittra a zajištění péče o děti vyžadující speciální přístup v MŠ
Milíčův dům

Rok: 2015

Počet stran textu bez příloh: 40

Celkový počet stran příloh: 9

Počet titulů českých použitých zdrojů: 28

Počet internetových zdrojů: 6

Počet ostatních zdrojů: 4

Vedoucí práce: Doc. PaedDr. Eva Šotolová, Ph.D.